

Engelska

Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom skilda områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv. Kunskaper i engelska kan dessutom ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet engelska ska syfta till att eleverna utvecklar språk- och omvärldskunskaper så att de kan, vill och vågar använda engelska i olika situationer och för skilda syften. Undervisningen ska i allt väsentligt bedrivas på engelska och bidra till att eleverna, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utvecklar en allsidig kommunikativ förmåga.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av engelska i tal och skrift – reception. Därför ska eleverna få möta talad och skriven engelska av olika slag och få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter och kunskaper. Undervisningen ska vidare ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang – produktion och interaktion. Eleverna ska därför ges möjlighet att producera talat språk och texter, på egen hand och tillsammans med andra. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förmåga att använda olika strategier och verktyg för att stödja kommunikationen och förmåga att värdera och använda innehåll från olika källor i sin egen produktion och interaktion.

Undervisningen ska dra nytta av omvärlden som en resurs för kontakter, upplevelser och kunskaper. Eleverna ska på så sätt ges möjlighet att utveckla förståelse av livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla sin flerspråkighet där kunskaper i olika språk samverkar och stödjer varandra. Undervisningen ska dessutom bidra till att eleverna utvecklar språklig medvetenhet och kunskaper om hur de kan lära sig språk i och utanför undervisningen.

Undervisningen i ämnet engelska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förståelse av engelska i tal och skrift.
- Förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift.
- Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.
- Förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Nivåer i ämnet

Engelska, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Engelska, nivå 2, 100 poäng.

Engelska, nivå 3, 100 poäng.

Engelska, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B1.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och bekanta ämnesområden, även med anknytning till samhälls- och arbetsliv och till elevernas utbildning.
- Händelser och händelseförlopp.
- Åsikter, tankar och erfarenheter samt relationer och etiska frågor.
- Innehåll och form i olika typer av fiktion.
- Aktuella händelser, sociala och kulturella företeelser och förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Engelska språkets ställning i världen.

Reception

- Talad engelska i varierande tempo, även med inslag av sociolektal och dialektal variation, och texter, däribland tydligt formulerade texter, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, förklarande, diskuterande, argumenterande och rapporterande. Till exempel intervjuer, reportage, manualer och enklare populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur och annan fiktion.
- Sånger och dikter.
- Strategier för att uppfatta detaljer och dra slutsatser om innehåll och budskap, till exempel genom att associera, återberätta, förutse innehåll och ställa sig frågor.
- Värdering av relevans och trovärdighet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, ord, fraser och kollokationer.
- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom ord och fraser som markerar till exempel orsakssammanhang, kontrast, talarens inställning, tidsaspekt och avslutning.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, i informella och något formella sammanhang, där eleverna berättar, sammanfattar, förklarar, motiverar sina åsikter, värderar och diskuterar.

- Hur man skiljer mellan en källas innehåll och sina egna tankar i egen produktion och interaktion.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner och skriftlig interaktion, även digital, med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, formulera om, förklara och bidra med nya infallsvinklar.
- Hur man uttrycker sig sammanhängande och med variation, tydlighet, struktur, flyt och grundläggande anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär och stavning samt grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar.

Engelska, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B2.1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till samhälls- och arbetsliv samt elevernas utbildning.
- Åsikter, idéer och erfarenheter samt etiska och existentiella frågor.
- Teman, innehåll och form i olika typer av fiktion, däribland film och skönlitteratur.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Reception

- Talad engelska, även i relativt snabbt tempo och med inslag av sociolektal och dialektal variation.
- Talad engelska och texter, även av relativt komplex och formell karaktär, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, diskuterande, argumenterande, rapporterande och redogörande. Till exempel föredrag, debatter, formella brev och populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur, även dikter och dramatik, såväl samtida som utdrag ur äldre verk.
- Hur attityder, synsätt och stilnivå kommer till uttryck i den engelska som eleverna möter.
- Strategier för att dra slutsatser om syfte, synsätt och underförstådd betydelse, även i större textmängder eller längre sekvenser av talat språk, till exempel genom att anteckna, ställa sig frågor och identifiera huvudbudskap.
- Värdering av relevans och tillförlitlighet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, ordbildning och val av ord, till exempel regionala varianter och kollokationer, i informella och formella sammanhang.

- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer som uttrycker till exempel orsakssammanhang och jämförelse.
- Hur den muntliga och skriftliga engelska som eleverna möter är uppbyggd för att påverka en tänkt målgrupp.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion med olika syften, i informella och något formella sammanhang, där eleverna resonerar, argumenterar och ansöker samt sammanför innehåll från olika muntliga och skriftliga källor.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i argumentation och diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, förklara, bidra med nya infallsvinklar och anknyta till andras inlägg.
- Hur man uttrycker sig nyanserat och med variation, tydlighet, struktur, ledighet och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär, stavning, grammatiska strukturer och meningsbyggnad samt textbindning och styckeindelning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar.

Engelska, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B2.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Teoretiska och komplexa ämnesområden, även av viss vetenskaplig karaktär, med anknytning till elevernas utbildning och valt fördjupningsområde samt till samhälls- och arbetsliv.
- Åsikter, idéer och erfarenheter.
- Kulturyttringar i samtiden och historien.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt aktuella etiska och existentiella frågor i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Reception

- Talad engelska, även i snabbt tempo och med inslag av sociolektal och dialektal variation.
- Talad engelska och texter, även av komplex och formell karaktär, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, diskuterande, argumenterande, redogörande och utredande. Till exempel debatter, föreläsningar, avtalstexter och texter som används inom högre studier.
- Samtida och äldre skönlitteratur inom olika genrer, till exempel dramatik.
- Underförstådd betydelse i den talade engelska och de texter som eleverna möter.

- Strategier för att överblicka och strukturera innehåll från större textmängder eller längre sekvenser av talat språk, till exempel genom att sortera, visualisera, sammanfatta och identifiera det bärande innehållet.
- Värdering av användbarhet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom komplex meningsbyggnad, ordbildning och stilnivå.
- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer, effektiv styckeindelning, tes och kärnmeningar.
- Hur stilistiska och retoriska grepp används för olika syften samt hur språk används som maktmedel.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion med olika syften, i informella och formella sammanhang, där eleverna resonerar utifrån olika perspektiv, argumenterar, utreder, ansöker och förhandlar.
- Muntlig och skriftlig framställning inom valt fördjupningsområde.
- Användning av olika typer av källor, med källkritisk medvetenhet och vedertagna sätt att ange källor, inom valt fördjupningsområde och inom andra områden.
- Strategier för att medverka i och leda samtal med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att inleda, fördela ordet, förklara, sammanfatta och anknyta till andras inlägg.
- Användning av grundläggande stilistiska och retoriska grepp.
- Hur man uttrycker sig nyanserat och välstrukturerat samt med variation, tydlighet, ledighet, precision och flexibilitet med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär, stavning, grammatiska strukturer och meningsbyggnad samt textbindning och styckeindelning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna och andras framställningar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som i **viss utsträckning underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar **översiktligt**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget C

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant och effektivt sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **språklig säkerhet** och i **huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **språklig säkerhet** och i **huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **språklig säkerhet** och i **huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar **utvecklat**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget A

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant, effektivt och problematiserande sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen **och för den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar **välutvecklat**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Historia

Historia är ett både humanistiskt och samhällsvetenskapligt ämne som behandlar individens villkor och samhällets förändringar över tid. Människors möjligheter och val inför framtiden är beroende av såväl kunskaper om handlingar och händelser i det förflutna som nutida tolkningar av dessa.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sitt historiemedvetande och sin historiska bildning genom kunskaper om det förflutna samt förståelse av historisk metod och hur historia används. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv. Eleverna ska också ges möjlighet att leva sig in i det förflutna och utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar.

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att arbeta med historiska begrepp, frågeställningar, förklaringar och olika samband i tid och rum för att utveckla förståelse av historiska samhällsförändringar. Att arbeta med historisk metod ska ingå i undervisningen. Det innebär att eleverna ska ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor samt använda olika teorier, perspektiv och begrepp som förklarar och åskådliggör historiska förändringsprocesser.

Historia används både för att påverka samhället och för att skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning. På så vis ska eleverna också få möjlighet att utveckla förståelse av nutiden samt förmåga att orientera sig inför framtiden.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån historiska begrepp och utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda historiska källor samt att tolka, kritiskt granska och värdera dessa utifrån historiska frågor.
- Förmåga att undersöka och förklara hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Nivåer i ämnet

Historia, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1b.

Historia, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1b.

Historia, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1a1 eller historia, nivå 1a2.

Historia, nivå 2a, 100 poäng.

Historia, nivå 2b, 100 poäng.

Historia, nivå 3, 100 poäng.

Historia, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Europeisk epokindelning med forntiden, antiken, medeltiden och tidigmodern tid utifrån ett kronologiskt perspektiv samt valda förändringsprocesser.
- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige ur olika perspektiv, till exempel miljömässiga, genusmässiga och sociala.
- Övergripande om avkoloniseringsprocesser i Afrika, Asien och Mellanöstern efter 1945 ur olika perspektiv, till exempel ideologiska och ekonomiska.
- De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna. Historiska rötter i Sverige.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt, till exempel jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde och på könsmönster.
- Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i olika delar av världen från upplysningstiden till cirka 1950. Konsekvenser avseende till exempel ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.
- Utvecklingen i någon del av världen efter avkoloniseringsprocesser, till exempel avseende demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter och folkmord.
- Exkludering och inkludering av urfolk och nationella minoriteter i Sverige under olika tidsperioder.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska och kulturella sammanhang och för att forma identiteter.

Historia 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Europeisk epokindelning med forntiden, antiken, medeltiden och tidigmodern tid utifrån ett kronologiskt perspektiv. Långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt, till exempel jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde och på könsmönster.
- Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i Sverige och andra delar världen från upplysningstiden till cirka 1950. Konsekvenser avseende exempelvis ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.
- Övergripande om avkoloniseringsprocesser i Afrika, Asien och Mellanöstern efter 1945 ur olika perspektiv, däribland ideologiska och ekonomiska. Utvecklingen i någon del av

världen efter avkoloniseringen, till exempel avseende demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter eller folkmord.

- De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna. Historiska rötter samt exkludering och inkludering i det svenska samhället under olika tidsperioder.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska och kulturella sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 2a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Idéhistoriska och kulturhistoriska strömningar under några epoker fram till mitten av 1900-talet, till exempel inom vetenskap och politik. Hur dessa strömningar kan kopplas till olika samhällsförändringar.
- Globaliseringsmönster och migration mot bakgrund av industrialisering, demokratisering och avkolonisering.
- Historiska perspektiv på situationen för urfolk i några olika delar av världen i jämförelse med urfolket samerna i Sverige.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller. Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 2b - kultur, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Hur kulturella uttryck, till exempel inom bildkonst, litteratur och film, speglar olika samhällsförändringar under några epoker fram till mitten av 1900-talet.
- Kulturuttryck och kulturutövning mot bakgrund av industrialisering, demokratisering, avkolonisering, globalisering och migration ur ett maktperspektiv, till exempel i frågor om genus, frihet, förtryck, motstånd och kulturell dominans.
- Ett historiskt perspektiv på kopplingen mellan kulturella uttryck och identitet för urfolket samerna i Sverige och urfolk i några olika delar av världen.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller. Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Idéhistoriska och kulturhistoriska perspektiv på efterkrigstiden, till exempel avseende frågor om jämställdhet, mänskliga rättigheter och ungdomskultur.
- Fördjupade studier om hur långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt avspeglas i regional eller lokal historia.
- Hur postkoloniala perspektiv kan påverka förståelsen av avkolonisering, globalisering, migration och situationen för urfolk i olika delar av världen.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller samt analytiska begrepp, till exempel genus och klass, kan användas för att beskriva och förklara historisk förändring och kontinuitet i relation till några delar av det historiska innehållet.
- Urval, tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas, till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **enkla** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **viss säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **enkla** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **utvecklade** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **utvecklade** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **välutvecklade** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **god säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Idrott och hälsa

Motions-, idrotts- och friluftaktiviteter har stor betydelse såväl för enskilda människors hälsa som för folkhälsan. Tilltro till sin kroppsliga förmåga och lust till rörelseaktiviteter är centralt för att människor ska vilja och kunna ta ansvar för sin hälsa och sitt välbefinnande. Ämnet idrott och hälsa förvaltar den del av det kulturella arvet som utgörs av rörelseaktiviteter och naturupplevelser. Det ger tillfälle att praktiskt uppleva och förstå betydelsen av hur livsvillkor och olika levnadsvanor påverkar hälsa och välbefinnande.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar sin kroppsliga förmåga samt förmåga att planera, genomföra och utvärdera olika rörelseaktiviteter. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utifrån sina förutsättningar känna lust och nyfikenhet att använda olika rörelseaktiviteter, utemiljöer och naturen som källa till hälsa och välbefinnande. Dessutom ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att ta ansvar och göra val som främjar hållbara och sunda levnadsvanor.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att anpassa rörelseaktiviteter utifrån sina formulerade syften och mål samt ge utrymme för kreativitet och mångfald. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att relatera sina egna erfarenheter av rörelse- och friluftaktiviteter till fakta och vetenskap samt att kommunicera om dessa.

Undervisningen ska därför bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om vilka konsekvenser olika levnadsvanor kan få för hälsan. På så vis ges eleverna möjlighet att lägga en grund för ett livslångt hälso- och rörelseintresse. Undervisningen ska dessutom bidra till att medvetandegöra eleverna om normer gällande könsmönster, jämställdhet, identitet och kroppsideal som relaterar till träning och idrottsutövande.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper i att agera säkert samt hantera risker vid nödsituationer i samband med rörelse- och friluftaktiviteter. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om ergonomi och miljö och kan tillämpa detta i vardags-, arbets- och samhällsliv.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att planera, genomföra och utvärdera rörelseaktiviteter som befäster och vidareutvecklar kroppslig förmåga.
- Förmåga att anpassa rörelse- och friluftslivsaktiviteter utifrån olika förhållanden och miljöer.
- Kunskaper om levnadsvanor samt hur dessa påverkar människors hälsa.
- Förmåga att hantera säkerhet, risker och nödsituationer i samband med rörelse- och friluftaktiviteter i olika miljöer.
- Förmåga att ergonomiskt anpassa rörelser till olika situationer och miljöer.

Nivåer i ämnet

Idrott och hälsa, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Idrott och hälsa, nivå 2, 100 poäng.

Idrott och hälsa, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kroppslig förmåga

- Motions- och idrottsaktiviteter, däribland dans, samt friluftaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Grundläggande anatomi och fysiologi i relation till rörelseaktiviteter.
- Träningsmetoder och deras effekter, däribland konditions-, styrke- och koordinationsträning.
- Planering och genomförande av rörelseaktivitet samt utvärdering av resultat.
- Digitala hjälpmedel för träning och hälsa, till exempel pulsmätare, stegräknare och träningsappar.
- Aktiviteter och rekreation i utemiljöer och natur.
- Metoder och redskap för friluftsliv.

Levnadsvanor och hälsa

- Olika hälsofaktorer som påverkar fysisk, psykisk och social hälsa, till exempel kost, sömn och stress.
- Kroppsideal och identitet.

Riskhantering

- Säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftaktiviteter.
- Åtgärder vid skador och nödsituationer, däribland HLR (Hjärt-lungräddning) och LABC (Livsfarligt läge, Andning, Blödning, psykisk Chock eller Cirkulationssvikt)
- Omhändertagande av vanligt förekommande skador i samband med rörelse- och friluftaktiviteter.

Ergonomi

- Teknik för ergonomiskt utförda rörelser i olika situationer, till exempel kroppslig balans, hållning och lyftteknik.
- Arbets- och studiemiljöers påverkan på människan utifrån ergonomiska aspekter.

Idrott och hälsa, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande innehåll:

Kroppslig förmåga

- Fördjupning i motions-, idrotts- och friluftaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel vandring, paddling eller skidåkning.
- Planering, genomförande och utvärdering av rörelseaktiviteter utifrån uppsatta mål.
- Jämförelse av olika träningsmetoder, till exempel distans- och intervallträning.

Levnadsvanor och hälsa

- Frisk- och riskfaktorer i relation till utövande av rörelseaktiviteter, till exempel hur fysisk aktivitet och stillasittande påverkar människors hälsa. Etik och normer i samhället i relation till träning och idrottsutövande.
- Värdering av psykologiska effekter av träning och rörelseaktiviteter.

Riskhantering

- Riskbedömning i samband med planering och utövande av rörelse- och friluftaktiviteter.
- Skadeförebyggande träning samt rehabilitering efter skada.

Ergonomi

- Konsekvenser för människokroppen vid felaktig teknik ur ett ergonomiskt perspektiv, till exempel förslitnings- och belastningsskador.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **enkla** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **viss säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **viss säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **översiktligt** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar i **huvudsak fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar med **viss säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Betyget C

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **utvecklade** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **utförligt** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar med **säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Betyget A

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **välutvecklade** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **god säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **god säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **utförligt och nyanserat** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **väl fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar **med god säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Matematik

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Kommunikation med hjälp av matematikens språk är likartad över hela världen. I takt med att samhället digitaliseras används matematiken i alltmer komplexa situationer. Matematik är även ett verktyg inom vetenskaper och arbetsliv samt har en avgörande roll inom naturvetenskap. Ytterst handlar matematiken om att upptäcka mönster och formulera generella samband.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta matematiskt. Det innefattar att utveckla förståelse av matematikens begrepp och metoder samt att utveckla olika strategier för att kunna lösa problem och använda matematik i samhälls- och arbetslivet. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper i matematik samt utveckla sin nyfikenhet och kreativitet. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om matematikens betydelse och användning inom andra ämnen samt i ett yrkesmässigt, samhälleligt och historiskt sammanhang.

Undervisningen ska innehålla varierade arbetsformer och arbetssätt, där undersökande aktiviteter utgör en del. När så är lämpligt ska undervisningen ske i relevant praxisnära miljö och med verktyg som används inom karaktärsämnena. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kommunicera med olika uttrycksformer. Vidare ska undervisningen utmana eleverna och ge dem erfarenheter av matematikens logik, generaliserbarhet, kreativa kvaliteter och mångfacetterade karaktär. Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang och ge utrymme åt problemlösning som både mål och medel. I undervisningen ska eleverna dessutom ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digitala verktyg för att lösa problem samt fördjupa sitt matematikkunnande och utvidga de områden där matematikkunskan kan användas.

Undervisningen i ämnet matematik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp.
- Förmåga att hantera procedurer och utföra rutinuppgifter utan och med verktyg.
- Förmåga att analysera och lösa problem med hjälp av matematik.
- Förmåga att tillämpa, formulera och utvärdera matematiska modeller.
- Förmåga att föra och följa matematiska resonemang.
- Förmåga att kommunicera matematik muntligt, skriftligt och i handling.

Nivåer i ämnet

Matematik, nivå 1a, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1b eller nivå 1c. Nivån ska ingå i samtliga yrkesprogram.

Matematik, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1a eller nivå 1c. Nivån ska ingå i ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet.

Matematik, nivå 1c, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1a eller nivå 1b. Nivån ska ingå i naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Matematik, nivå 2a, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2b eller nivå 2c.

Matematik, nivå 2b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2a eller nivå 2c.

Matematik, nivå 2c, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2a eller nivå 2b.

Matematik, nivå 3b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 3c.

Matematik, nivå 3c, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 3b.

Matematik, nivå 4, 100 poäng.

Matematik, nivå 1a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Program- eller yrkesspecifikt innehåll

- Matematiska begrepp som är relevanta för arbetsliv, till exempel proportionalitet, skala, likformighet, vinklar, Pythagoras sats, procent och andelar, indexmått, vinstmarginal, jämvikt, felmarginaler, symmetrier, vektorer, trigonometriska funktioner och barns lärande inom matematik.
- Beräkningsmetoder som är relevanta för arbetsliv, till exempel uppskattningar, beräkningar på störningar eller mätfel, spill- och svinnberäkningar, överslagsräkning, avrundning, användning av kalkylprogram och metoder för kontrollberäkning.
- Hantering av formler som är relevanta för arbetsliv.
- Mätning och hantering av storheter och enheter som är relevanta för arbetsliv, till exempel enhetsbyten, mätning av vinklar, avrundningsprinciper, tidsuppskattningar,

beräkning av förbrukningsmaterial, kostnadsberäkningar, säkerhetsmarginaler, hantering av mätverktyg och hantering av mätosäkerheter.

- Hjälpmedel och verktyg som är relevanta för att hantera matematik inom arbetsliv, till exempel formulär, mallar, tumregler, föreskrifter, manualer, referensverk och handböcker.

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppet funktion. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen $f(x) = a$.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Sannolikhet och statistik

- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och arbetsliv, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i arbetsliv samt privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 1b, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppen funktion, definitionsmängd och värdemängd. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Digitala och grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen $f(x) = a$.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner. Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppen intervall och linjär olikhet. Metoder för att lösa linjära olikheter.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Begreppet potensfunktion.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Sannolikhet och statistik

- Begreppet index.
- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och inom vetenskap, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär, privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.

- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 1c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppen funktion, definitionsmängd och värdemängd. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Digitala och grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen $f(x) = a$.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner. Råta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppen intervall och linjär olikhet. Metoder för att lösa linjära olikheter.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Begreppet potensfunktion.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Trigonometri och vektorer

- Begreppen sinus, cosinus och tangens. Begreppet invers funktion i samband med arcusfunktioner. Metoder för att beräkna sträckor och vinklar i koordinatsystem och i rätvinkliga trianglar.
- Begreppet vektor. Representationer av vektorer i koordinatsystem och skrivna i koordinatform. Metoder för beräkningar med vektorer, däribland addition, subtraktion, beräkning av absolutbelopp och multiplikation med skalär.

Sannolikhet och statistik

- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och inom vetenskap, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.
- Exempel på hur programmering kan användas som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär, privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Program- eller yrkesspecifikt innehåll

- Bredning eller fördjupning av matematiska begrepp och metoder som är relevanta för arbetsliv och utbildningens karaktär.
- Hjälpmedel och verktyg som är relevanta för att hantera matematik inom arbetsliv och utbildningens karaktär.

Aritmetik, algebra och funktioner

- Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet potensfunktion.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Digitala metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Metoder för att göra enklare beräkningar på normalfördelat material.

Logik och geometri

- Användning och motivering av Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i arbets- och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2b, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet logaritm. Hantering av räkneregler för logaritmer i samband med lösning av exponentialekvationer. Metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Likheter och skillnader mellan exponential- och potensekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Digitala metoder för att göra beräkningar på normalfördelat material.
- Begreppen regressionsanalys och korrelationskoefficient. Digitala metoder för regressionsanalys.

Logik och geometri

- Begreppen implikation och ekvivalens.
- Begreppen definition, sats och bevis.
- Motivering och användning av grundläggande klassiska satser i geometri om vinklar och likformighet samt Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet logaritm. Motivering och hantering av räkneregler för logaritmer. Metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Likheter och skillnader mellan exponential- och potensekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.
- Metoder för att lösa rotekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Digitala metoder för att göra beräkningar på normalfördelat material.
- Begreppen regressionsanalys och korrelationskoefficient. Digitala metoder för regressionsanalys.

Logik och geometri

- Begreppen implikation och ekvivalens.
- Begreppen definition, sats och bevis.
- Motivering och användning av grundläggande klassiska satser i geometri om vinklar och likformighet samt Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.
- Exempel på hur programmering kan användas som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 3b, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet rationella uttryck. Hantering av rationella uttryck.
- Begreppet gränsvärde. Begreppen sekant, tangent, förändringshastighet, ändringskvot och derivata för en funktion. Grafiska och digitala metoder för att derivera funktioner. Villkor för deriverbarhet.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa. Begreppen talet e och naturlig logaritm.
- Begreppet andraderivata. Metoder för att lösa extremvärdesproblem.
- Begreppet polynom och egenskaper hos polynomfunktioner. Metoder för att lösa enklare polynomkvationer.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral. Sambandet mellan primitiv funktion och derivata.
- Grafiska och digitala metoder för att bestämma integraler.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa.
- Formulering och beräkning av integraler i enkla situationer.
- Metoder för linjär optimering.
- Begreppet geometrisk summa. Metoder för att bestämma geometriska summor.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.

- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 3c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet absolutbelopp.
- Begreppet rationella uttryck. Hantering av rationella uttryck.
- Begreppet gränsvärde. Begreppen sekant, tangent, förändringshastighet, ändringskvot och derivata för en funktion. Grafiska och digitala metoder för att derivera funktioner. Villkor för deriverbarhet.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa. Begreppen talet e och naturlig logaritm.
- Begreppet andraderivata. Metoder för att lösa extremvärdesproblem.
- Begreppet polynom och egenskaper hos polynomfunktioner. Metoder för att lösa enklare polynomekvationer.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral. Sambandet mellan primitiv funktion och derivata.
- Grafiska och digitala metoder för att bestämma integraler.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa.
- Formulering och beräkning av integraler i enkla situationer.

Trigonometri

- Begreppet enhetscirkeln. Definition av trigonometriska begrepp utifrån enhetscirkeln.
- Bevis och användning av cosinus-, sinus- och areasatsen.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.

- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 4, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppen imaginära enheten, komplexa tal och komplexa talplanet. Representation av komplexa tal i rektangulär och polär form. Metoder för beräkningar med komplexa tal, däribland beräkning av konjugat och absolutbelopp.
- Metoder för att faktorisera polynom. Användning av faktorsatsen för att lösa polynomekvationer.
- Metoder för att bestämma även komplexa lösningar till andragradsekvationer, potensekvationer och polynomekvationer.
- Fördjupning av funktionsbegreppet, däribland sammansatta funktioner, logaritmfunktioner, linjära asymptoter och skissning av grafer för hand.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för logaritmfunktioner, sammansatta funktioner samt produkt och kvot av funktioner.
- Användning av integraler i mer komplexa sammanhang, till exempel täthetsfunktioner, sannolikhetsfördelning, rotationsvolymen och beräkning av storheter.

Trigonometri

- Hantering av trigonometriska uttryck. Bevis och hantering av trigonometriska identiteter, däribland trigonometriska ettan och additionsformler.
- Egenskaper hos trigonometriska funktioner, däribland period, amplitud och fasförskjutning. Metoder för att bestämma trigonometriska funktioner. Metoder för att lösa trigonometriska ekvationer.
- Begreppet radian.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för sinus-, cosinus- och tangensfunktioner.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för sinus- och cosinusfunktioner.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.
- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **godtagbar** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **godtagbar** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **enkla** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **enkla** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar.

Eleven för **delvis** underbyggda matematiska resonemang och följer **enkla** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett i **huvudsak fungerande** sätt.

Betyget C

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **god** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **god** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **relativt komplexa** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **relativt komplexa** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellens egenskaper och begränsningar.

Eleven för **relativt väl** underbyggda matematiska resonemang och följer **relativt avancerade** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **till stor del tydligt och korrekt** sätt.

Betyget A

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **mycket god** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **mycket god** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **komplexa** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **komplexa** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellens egenskaper och begränsningar.

Eleven för **väl** underbyggda matematiska resonemang och följer **avancerade** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **tydligt och korrekt** sätt.

Naturkunskap

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet på omvärlden och är till sin karaktär både praktiskt undersökande och teoretiskt analyserande. Med kunskaper i naturvetenskap får människan redskap för att genom livet påverka sitt eget välbefinnande och för att främja hållbar utveckling. Ämnet naturkunskap utgår från naturvetenskap och behandlar sambanden mellan naturen, individen och samhället.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i naturvetenskap och förmåga att diskutera, kritiskt värdera och ta ställning i frågor som har ett naturvetenskapligt innehåll, däribland hållbar utveckling och hälsa. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av hur naturvetenskapliga kunskaper kan användas i såväl arbetsliv som vardagsnära situationer och för att göra personliga val och ställningstaganden. Dessutom ska undervisningen stimulera elevernas nyfikenhet, kreativitet och tilltro till den egna förmågan att påverka sitt liv och samhället. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om ämnesspecifika begrepp och uttrycksformer för att kommunicera om naturvetenskap.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om naturen och människokroppen, men även om naturvetenskapen i händelser som uppmärksammas i omvärlden. Därigenom kan eleverna utveckla förståelse av vad som kan förklaras med naturvetenskapen och lära sig skilja mellan vetenskap och icke-vetenskap.

Undervisningen ska behandla både aktuella och historiska framsteg inom naturvetenskapen. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelse av vilken betydelse naturvetenskapen har och har haft för samhället i stort och inom olika yrkesområden.

I undervisningen ska eleverna även arbeta praktiskt i laboratorium och fält för att utveckla förmågan att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga metoder och olika typer av utrustning. På så sätt ges de möjlighet att förstå hur naturvetenskapliga kunskaper växer fram.

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda naturvetenskap för att diskutera, granska information och göra ställningstaganden i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa.
- Kunskaper om samband i naturen och människokroppen samt naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden.
- Förmåga att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga arbetsmetoder.
- Förmåga att reflektera över naturvetenskapens betydelse för samhällets framväxt och människors levnadsvillkor.

Nivåer i ämnet

Naturkunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1b.

Naturkunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1b.

Naturkunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1a1 eller 1a2.

Naturkunskap, nivå 2, 100 poäng.

Naturkunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Utmaningar och lösningar för energi, klimat och konsumtion ur perspektivet miljömässig hållbar utveckling.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens behov av näringsämnen, energi och återhämtning.
- Hur människokroppen påverkas av fysisk och psykisk belastning, till exempel stress, träning och missbruk.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till samtycke och normer.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom uppmärksammade händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som påverkat utvecklingen inom något område. Naturvetenskap som tillämpas inom arbetslivet.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier och laborationer. Frågeställningar, planering, utförande, värdering och redovisning.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Hållbar produktutveckling från råvara till färdig produkt samt avfallshantering.

Människokroppen och hälsa

- Global hälsa och människors levnadsförhållanden, till exempel med utgångspunkt i statistik om hälsa, utbildning och ekonomi.
- Cellens och individens genetik samt evolutionära perspektiv på detta.
- Gentekniska metoder inom medicin och industri.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till lust, relationer och identitet.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som har påverkat utvecklingen inom olika områden.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland mätningar och simuleringar. Frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning med olika uttrycksformer.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Utmaningar och lösningar för energi, klimat och konsumtion ur perspektivet miljömässig hållbar utveckling.
- Hållbar produktutveckling från råvara till färdig produkt samt avfallshantering.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens behov av näringsämnen, energi och återhämtning.
- Hur människokroppen påverkas av fysisk och psykisk belastning, till exempel stress, träning och missbruk.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till samtycke, normer, lust, relationer och identitet.

- Global hälsa och människors levnadsförhållanden, till exempel med utgångspunkt i statistik om hälsa, utbildning och ekonomi.
- Cellens och individens genetik samt evolutionära perspektiv på detta.
- Gentekniska metoder inom medicin och industri.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som har påverkat utvecklingen inom olika områden och som tillämpas inom arbetsliv och forskning.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier, laborationer, mätningar och simuleringar. Frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning med olika uttrycksformer.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Olika ekosystems bärkraft. Biologisk mångfald, resursutnyttjande och miljömässig hållbarhet.
- Materians uppkomst och kretslopp. Organiska och oorganiska ämnen i naturen och industrin.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens reglering: nervsystemet och hormonsystemet.
- Fysisk och psykisk hälsa, infektioner och smittspridning. Förebyggande åtgärder, behandlingar och läkemedel, till exempel vaccin och skräddarsydd medicin.
- Användning av levande organismer inom biotekniken.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Naturvetenskapen i populärkulturen, till exempel i filmer och dataspel.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskapliga framsteg som har påverkat utvecklingen inom olika områden.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier, laborationer, mätningar och simuleringar. Formulering av frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven för **enkla** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **enkla** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **enkelt** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **i huvudsak systematiskt** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Eleven för **enkla** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Betyget C

Eleven för **utvecklade** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **utvecklade** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **goda** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **utvecklat** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **systematiskt** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **fungerande** sätt.

Eleven för **utvecklade** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Betyget A

Eleven för **välutvecklade** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **välutvecklade** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **välutvecklat** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **systematiskt och genomarbetat** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Religionskunskap

Ämnet religionskunskap har sin vetenskapliga förankring främst i religionsvetenskapen, men är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det behandlar hur religioner och andra livsåskådningar kommer till uttryck i ord och handling samt hur människor formulerar och förhåller sig till etiska och existentiella frågor. I ämnet behandlas tron och etikens betydelse för individers upplevelse av mening och tillhörighet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om religioner, livsåskådningar och etiska förhållningssätt samt olika tolkningar när det gäller dessa. Kunskaper om kristendomen har särskild betydelse i och med dess historiska roll i det svenska samhället. Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglad av mångfald.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att resonera om hur människors identiteter kan påverkas av religion och livsåskådning. De ska ges möjlighet att reflektera över och analysera människors värderingar och trosföreställningar och därigenom utveckla respekt och förståelse för olika sätt att tänka och leva.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kritiskt granska hur religion och livsåskådning både påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället. Det innefattar att eleverna ges möjlighet att diskutera hur relationen mellan religion och vetenskap kan tolkas och uppfattas. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att resonera om hur religion kan förhålla sig till frågor om bland annat kön och sexualitet.

Undervisningen ska stimulera eleverna att diskutera och analysera etiska och existentiella frågor utifrån religion och livsåskådning samt etiska begrepp och modeller. Därigenom ska undervisningen ge verktyg för självständiga reflektioner och ställningstaganden i frågor som har betydelse för eleverna.

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker inom dessa.
- Förmåga att resonera om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.
- Förmåga att resonera om relationen mellan religion och samhälle.
- Förmåga att analysera och reflektera över etiska och existentiella frågor.

Nivåer i ämnet

Religionskunskap, nivå 1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Religionskunskap, nivå 2, 50 poäng.

Religionskunskap, nivå 1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Centrala begrepp, till exempel människosyn och transcendens, inom kristendom och några övriga världsreligioner och andra livsåskådningar.
- Tolkningar och varierande praktiker inom olika religioner och andra livsåskådningar och hur de tar sig uttryck för individer och grupper i samtiden, i Sverige och i omvärlden.
- Hur individers och gruppers identiteter kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.
- Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen. Religion i relation till frågor om kön och sexualitet.
- Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor utifrån religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska begrepp och modeller. Etiska och moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.

Religionskunskap, nivå 2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Tolkningar av och uttryck för religiösa trosuppfattningar i ett samhälle präglad av mångfald, till exempel privatreligiositet och nyreligiösa rörelser och strömningar.
- Olika urfolks religiösa föreställningar och praktiker i Sverige och i omvärlden.
- Hur människors identiteter, tillhörigheter, gemenskaper och syn på jämlikhet och jämställdhet samt till exempel frihet och ansvar kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.
- Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället utifrån religionshistoriska och religionssociologiska perspektiv.
- Etiska och existentiella frågor som är relevanta för utbildningens karaktär, till exempel inom biomedicinsk etik och miljöetik och frågor om människovärde och livsmening. Analys och reflektion utifrån etiska begrepp och modeller samt i förhållande till sådana föreställningar inom religioner och andra livsåskådningar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **enkla** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **enkla** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **enkla** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **enkla** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **utvecklade** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **utvecklade** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **utvecklade** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **utvecklade** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **välutvecklade** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **välutvecklade** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Samhällskunskap

Samhällskunskap är ett ämne som ger människor verktyg att orientera sig i en komplex värld, bidra till ett hållbart samhälle och ta ansvar för sitt handlande. Ämnet samhällskunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi men även andra vetenskapliga discipliner ingår. Samhällskunskap är även ett tydligt aktualitetsämne där historiska perspektiv används för att förstå samhällsförändringar och aktuella händelser.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sina kunskaper om samhällsfrågor, vilket ska ge möjligheter till ett aktivt och meningsfullt deltagande i samhället. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämlikhet, jämställdhet, de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att formulera, uttrycka och pröva ställningstaganden i möten med andra uppfattningar och perspektiv. Därigenom ska eleverna stimuleras till nyfikenhet, engagemang och deltagande i öppna meningsutbyten om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge kunskaper om samhällets organisation och centrala institutioner, individers rättigheter och skyldigheter samt om hur människor kan delta i och påverka samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala samhällsfrågor i en globaliserad och digitaliserad värld. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av egna och andras levnadsvillkor och utveckla kunskaper om och perspektiv på frågor som berör hållbar samhällsutveckling.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor samt förmåga att söka, tolka, värdera och använda information. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att använda samhällsvetenskapernas begrepp, metoder, teorier och modeller. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt till samhällsfrågor samt få förståelse och erfarenhet av samhällsvetenskapligt arbete.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt demokratiska värden och mänskliga rättigheter.
- Kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt hur dessa påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor med hjälp av relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska, tolka och använda information från olika källor i arbetet med samhällsfrågor.

Nivåer i ämnet

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1a1 eller samhällskunskap, nivå 1a2.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé och de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partier och skiljelinjer i svensk politik utifrån olika perspektiv.

Ekonomi och resursfördelning

- Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter i olika samhällen utifrån klass, genus och etnicitet.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska politiska system, i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden.
- Privatekonomiska frågor i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Sociala kategorier som klass, genus och etnicitet samt betydelsen av dessa för gemenskap och utanförskap i samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen samt de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partier och ideologiska skiljelinjer i svensk politik.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden. Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter utifrån olika kategorier som klass, genus och etnicitet.
- Betydelsen av sociala kategorier för gemenskap och utanförskap i olika samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Jämförande politik, politiska system och rättsprinciper i olika länder, till exempel avseende statskick och mänskliga rättigheter samt mediernas roll och villkor.
- Politiska ideologiers utveckling och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdspolitik.
- Olika internationella samarbeten i Norden samt inom och utanför Europa.

Ekonomi och resursfördelning

- Prisbildning, marknadsformer och olika marknader, till exempel finansmarknaden och arbetsmarknaden.
- Nationalekonomiska teories framväxt och betydelse för ekonomisk politik.
- Samhällsekonomiska system i Sverige och internationellt utifrån frågor om fördelning och rättvisa, däribland olika välfärdsmodeller och skattesystem.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Social stratifiering och dess påverkan på samhället, till exempel i relation till sammanhållning och tillitsfrågor.
- Människors möjligheter och utmaningar utifrån varierande levnadsvillkor, till exempel i stad och på landsbygd, i samband med migration eller beroende på kön respektive socioekonomisk bakgrund.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Internationella politiska system, däribland internationell rätt samt konflikter och konflikthantering.
- Samhällsutmaningar kopplade till inflytande och beslutsfattande i Sverige och internationellt.

Ekonomi och resursfördelning

- Globalisering utifrån politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv, däribland resurs- och handelsfrågor.
- Samhällsutmaningar kopplade till ekonomi och resursfördelning.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Global ojämlikhet och utvecklingsfrågor ur olika perspektiv, till exempel olika förklaringsmodeller till socioekonomisk förändring i världen.
- Samhällsutmaningar kopplade till individer, grupper och sociala strukturer.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Fördjupad källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **enkla** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **godtagbar** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **enkla** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **utvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **utvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **välutvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **mycket god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **välutvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Svenska som andraspråk

Kärnan i ämnet svenska som andraspråk är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka och utforska sin personlighet och med hjälp av skönlitteratur, sakprosatexter och olika typer av medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv. Ämnet ska bidra till att eleverna stärker sin flerspråkighet och tillit till sin egen språkförmåga.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva. Undervisningen ska också syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket och om skönlitteratur. Undervisningen ska bidra till elevernas bildning. Det innebär att den ska stimulera elevernas läsinträske, personliga utveckling och vilja att söka ny kunskap. Undervisningen ska även bidra till att eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhället genom att utveckla deras förmåga att påverka demokratiska beslutsprocesser samt att göra underbyggda ställningstaganden och bemöta andras åsikter.

Eleverna ska ges rikligt med tillfällen att tala och samtala samt skriva olika typer av texter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla de färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation som behövs som samhällsmedborgare samt för arbetsliv och studier.

Samhällets informationsflöde gör det angeläget att förhålla sig kritiskt reflekterande till hur och i vilka syften språket används samt att kunna söka, sovra och kritiskt granska information. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att sammanställa och kritiskt granska innehåll i olika texter samt att värdera deras relevans och tillförlitlighet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa och kommunicera i en digital textvärld. I detta ingår att använda digitala verktyg och medier för lärande, kommunikation, och samarbete.

Eleverna ska genom undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att läsa, analysera, diskutera och skriva om skönlitteratur och sakprosa. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Undervisningen ska utgå från ett andraspråksperspektiv och möta de behov som är förknippade med andraspråksutveckling. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett rikt och funktionellt andraspråk samt utveckla strategier som främjar språkutvecklingen. Vidare ska undervisningen synliggöra och dra nytta av elevernas flerspråkighet och ge eleverna möjlighet att reflektera över flerspråkigheten som en resurs i skolan och i samhället. Med utgångspunkt i sina språkliga erfarenheter, och genom att jämföra det svenska språket med

andra språk som eleven kan, ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om släktskapsförhållanden mellan språk och om olika typer av språklig variation.

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang samt normer för språkriktighet.
- Förmåga att läsa och kritiskt granska sakprosa samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om skönlitteratur.
- Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur, sätta skönlitterära verk i ett sammanhang samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Nivåer i ämnet

Svenska som andraspråk, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Svenska som andraspråk, nivå 2, 100 poäng.

Svenska som andraspråk, nivå 3. 100 poäng.

Svenska som andraspråk, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på anpassning till sammanhang, syfte och mottagare. Manuskrivande och hjälpmedel för att stödja muntliga framställningar. Strategier för att lyssna med olika syften samt att ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i olika typer av samtal. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen. Svenska språkets uttal.
- Skriftlig framställning av olika typer av texter för kommunikation, lärande och reflektion, däribland argumenterande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i olika typer av texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning. Citat- och referatteknik.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Strategier för att läsa och samtala om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.

- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitteratur ur genrerna epik, lyrik och dramatik författade av såväl kvinnor som män. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Orientering om litterära epoker.
- Centrala motiv, berättarteknik och stildrag i fiktivt berättande.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan. Hur flerspråkighet kan främjas och utvecklas. Språkinlärastrategier för andraspråsutveckling. Att använda språkliga strategier för olika situationer och för olika syften. Reflektion över den egna strategianvändningen och språkinläringen.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett strukturerat sätt tala om språkets uppbyggnad samt diskutera språkriktighetsfrågor.
- Språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språkvariationen hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt och identitet kan komma till uttryck i språkanvändningen.
- Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk.

Svenska som andraspråk, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntliga utredande och argumenterande framställningar i olika sammanhang, för olika syften och för olika mottagare. Retoriska verktygsmedel. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i olika typer av samtal. Svenska språkets uttal och uttalets betydelse för ändamålsenlig kommunikation.
- Skriftlig framställning av argumenterande och utredande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i argumenterande och utredande texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Strategier för att läsa och samtala om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor. Citat- och referatteknik.

- Läsning av, samtal om och analys av skönlitterära texter författade av såväl kvinnor som män. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Fördjupning i någon litterär epok samt skönlitteraturens relation till förhållanden och idéströmningar i samhället, historiskt och i nutid.
- Skönlitterära verknytningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan.
- Analys av svenska språkets uppbyggnad i olika typer av texter. Hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkinlärastrategier för andraspråksutveckling. Reflektion över den egna språkinläringen, med tonvikt på strategier för att stärka andraspråksutveckling. Faktorer som främjar utveckling av flerspråkighet.
- Språkförhållanden i Sverige. Språklagstiftning, däribland de nationella minoritetsspråkens, invandrarpråkens och teckenspråkets ställning.
- Flerspråkighet och dess betydelse för individ och samhälle.

Svenska som andraspråk, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga framställningar i formella sammanhang, till exempel samtal i seminarieform och argumentation i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntlig framställning i formella sammanhang. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och debatter.
- Kritisk granskning av och reflektion över retoriken i muntliga framställningar i olika sammanhang, till exempel i politiska tal och debatter.
- Svenska språkets uttal och uttalets betydelse för ändamålsenlig kommunikation i formella sammanhang.
- Skriftlig framställning av texter av vetenskaplig karaktär som behandlar någon aspekt av svenskämnet. Struktur och språkliga drag i texter av vetenskaplig karaktär.
- Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av texter av vetenskaplig karaktär.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av skönlitterära texter författade av såväl kvinnor som män. De skönlitterära texternas relation till de historiska och kulturella sammanhang de

- tillkommit i. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan. Språkinlärastrategier för andraspråksutveckling. Reflektion över den egna språkinläringen, med tonvikt på strategier för att stärka andraspråksutveckling. Släktskapsförhållanden mellan språk och språkförändringar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **i huvudsak** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **enkla** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **godtagbart** sätt anknyter till det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om skönlitteratur samt för **enkla** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **enkla** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **väl** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **utvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **utvecklade** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **utvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **mycket väl** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **välutvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **välutvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa **och lägger till relevanta perspektiv**. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **välutvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade och nyanserade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Svenska

Kärnan i ämnet svenska är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka och utforska sin personlighet, och med hjälp av skönlitteratur, sakprosatexter och olika typer av medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva. Undervisningen ska också syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket och om skönlitteratur. Undervisningen ska bidra till elevernas bildning. Det innebär att den ska stimulera elevernas läsintresse, stärka deras tilltro till sin egen språkliga förmåga samt främja personlig utveckling och viljan att söka ny kunskap. Undervisningen ska även bidra till att eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhället genom att utveckla deras förmåga att påverka demokratiska beslutsprocesser samt att göra underbyggda ställningstaganden och bemöta andras åsikter.

Eleverna ska ges rikligt med tillfällen att tala och samtala samt att skriva olika typer av texter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla de färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation som behövs som samhällsmedborgare samt för arbetsliv och studier.

Samhällets informationsflöde gör det angeläget att förhålla sig kritiskt reflekterande till hur och i vilka syften språket används samt att kunna söka, sovra och kritiskt granska information. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att sammanställa och kritiskt granska innehåll i olika texter samt att värdera deras relevans och tillförlitlighet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa och kommunicera i en digital textvärld. I detta ingår att använda digitala verktyg och medier för lärande, kommunikation och samarbete.

Eleverna ska genom undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att läsa, analysera, diskutera och skriva om skönlitteratur och sakprosa. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språkets utveckling och uppbyggnad samt om släktskapsförhållanden mellan språk och olika typer av språklig variation. Vidare ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande.

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang samt normer för språkriktighet.
- Förmåga att läsa och kritiskt granska sakprosa samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om skönlitteratur.
- Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur, sätta skönlitterära verk i ett sammanhang samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Nivåer i ämnet

Svenska, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Svenska, nivå 2, 100 poäng.

Svenska, nivå 3, 100 poäng.

Svenska, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på anpassning till sammanhang, syfte och mottagare. Manuskrivande och hjälpmedel för att stödja muntliga framställningar. Att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen.
- Skriftlig framställning av olika typer av texter för kommunikation, lärande och reflektion, däribland argumenterande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i olika typer av texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning. Citat- och referatteknik.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitteratur ur genrerna epik, lyrik och dramatik, författade av såväl kvinnor som män. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Orientering om litterära epoker.
- Centrala motiv, berättarteknik och stildrag i fiktivt berättande.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett strukturerat sätt tala om språkets uppbyggnad samt diskutera språkriktighetsfrågor.

- Språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språkvariationen hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt och identitet kan komma till uttryck i språkanvändningen.
- Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk.

Svenska, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntliga utredande och argumenterande framställningar i olika sammanhang, för olika syften och för olika mottagare. Retoriska verkningsmedel.
- Skriftlig framställning av argumenterande och utredande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i argumenterande och utredande texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitterära texter ur genrerna epik, lyrik och dramatik från Sverige och olika delar av världen, författade av såväl kvinnor som män. Dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Fördjupning i några litterära epoker samt skönlitteraturens relation till förhållanden och idéströmningar i samhället, historiskt och i nutid. Några författarskap från olika tider och från olika delar av världen.
- Skönlitterära verkningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Analys av svenska språkets uppbyggnad i olika typer av texter. Hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkförhållanden i Sverige och övriga Norden. Språklagstiftning, däribland de nationella minoritetsspråkens, invandarspråkens och teckenspråkets ställning. Dialekter.
- Flerspråkighet och dess betydelse för individ och samhälle.

Svenska, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga framställningar i formella sammanhang, till exempel samtal i seminarieform och argumentation i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntlig framställning i formella sammanhang.
- Kritisk granskning av och reflektion över retoriken i muntliga framställningar i olika sammanhang, till exempel i politiska tal och debatter.
- Skriftlig framställning av texter av vetenskaplig karaktär som behandlar någon aspekt av svenskämnet. Struktur och språkliga drag i texter av vetenskaplig karaktär.
- Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av texter av vetenskaplig karaktär.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitterära texter ur genrerna epik, lyrik och dramatik från Sverige, övriga Norden och olika delar av världen, författade av såväl kvinnor som män. Jämförande analys av litterära verk från olika tider och deras relation till de historiska och kulturella sammanhang de tillkommit i. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Litteraturvetenskapligt grundad analys av berättarteknik och litterära verknytningsmedel med användning av litteraturvetenskapliga begrepp.
- Svenska språkets historiska utveckling, jämförelser av originaltexter från olika tider, släktskapsförhållanden mellan det svenska språket och andra språk samt språkförändringar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven skriver olika typer av texter med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven följer i **huvudsak** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **enkla** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **godtagbart** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om skönlitteratur samt för **enkla** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **enkla** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven skriver olika typer av texter med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven följer **väl** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **utvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **utvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **utvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven skriver olika typer av texter med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **mycket väl** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **välutvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **välutvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa **och lägger till relevanta perspektiv**. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **välutvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade och nyanserade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Engelska

Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom skilda områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv. Kunskaper i engelska kan dessutom ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet engelska ska syfta till att eleverna utvecklar språk- och omvärldskunskaper så att de kan, vill och vågar använda engelska i olika situationer och för skilda syften. Undervisningen ska i allt väsentligt bedrivas på engelska och bidra till att eleverna, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utvecklar en allsidig kommunikativ förmåga.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av engelska i tal och skrift – reception. Därför ska eleverna få möta talad och skriven engelska av olika slag och få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter och kunskaper. Undervisningen ska vidare ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang – produktion och interaktion. Eleverna ska därför ges möjlighet att producera talat språk och texter, på egen hand och tillsammans med andra. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förmåga att använda olika strategier och verktyg för att stödja kommunikationen och förmåga att värdera och använda innehåll från olika källor i sin egen produktion och interaktion.

Undervisningen ska dra nytta av omvärlden som en resurs för kontakter, upplevelser och kunskaper. Eleverna ska på så sätt ges möjlighet att utveckla förståelse av livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla sin flerspråkighet där kunskaper i olika språk samverkar och stödjer varandra. Undervisningen ska dessutom bidra till att eleverna utvecklar språklig medvetenhet och kunskaper om hur de kan lära sig språk i och utanför undervisningen.

Undervisningen i ämnet engelska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förståelse av engelska i tal och skrift.
- Förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift.
- Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.
- Förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.

Nivåer i ämnet

Engelska, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Engelska, nivå 2, 100 poäng.

Engelska, nivå 3, 100 poäng.

Engelska, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B1.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Aktuella och bekanta ämnesområden, även med anknytning till samhälls- och arbetsliv och till elevernas utbildning.
- Händelser och händelseförlopp.
- Åsikter, tankar och erfarenheter samt relationer och etiska frågor.
- Innehåll och form i olika typer av fiktion.
- Aktuella händelser, sociala och kulturella företeelser och förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Engelska språkets ställning i världen.

Reception

- Talad engelska i varierande tempo, även med inslag av sociolektal och dialektal variation, och texter, däribland tydligt formulerade texter, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, förklarande, diskuterande, argumenterande och rapporterande. Till exempel intervjuer, reportage, manualer och enklare populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur och annan fiktion.
- Sånger och dikter.
- Strategier för att uppfatta detaljer och dra slutsatser om innehåll och budskap, till exempel genom att associera, återberätta, förutse innehåll och ställa sig frågor.
- Värdering av relevans och trovärdighet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, ord, fraser och kollokationer.
- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom ord och fraser som markerar till exempel orsakssammanhang, kontrast, talarens inställning, tidsaspekt och avslutning.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, i informella och något formella sammanhang, där eleverna berättar, sammanfattar, förklarar, motiverar sina åsikter, värderar och diskuterar.

- Hur man skiljer mellan en källas innehåll och sina egna tankar i egen produktion och interaktion.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner och skriftlig interaktion, även digital, med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, formulera om, förklara och bidra med nya infallsvinklar.
- Hur man uttrycker sig sammanhängande och med variation, tydlighet, struktur, flyt och grundläggande anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär och stavning samt grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar.

Engelska, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B2.1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till samhälls- och arbetsliv samt elevernas utbildning.
- Åsikter, idéer och erfarenheter samt etiska och existentiella frågor.
- Teman, innehåll och form i olika typer av fiktion, däribland film och skönlitteratur.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Reception

- Talad engelska, även i relativt snabbt tempo och med inslag av sociolektal och dialektal variation.
- Talad engelska och texter, även av relativt komplex och formell karaktär, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, diskuterande, argumenterande, rapporterande och redogörande. Till exempel föredrag, debatter, formella brev och populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur, även dikter och dramatik, såväl samtida som utdrag ur äldre verk.
- Hur attityder, synsätt och stilnivå kommer till uttryck i den engelska som eleverna möter.
- Strategier för att dra slutsatser om syfte, synsätt och underförstådd betydelse, även i större textmängder eller längre sekvenser av talat språk, till exempel genom att anteckna, ställa sig frågor och identifiera huvudbudskap.
- Värdering av relevans och tillförlitlighet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom meningsbyggnad, ordbildning och val av ord, till exempel regionala varianter och kollokationer, i informella och formella sammanhang.

- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer som uttrycker till exempel orsakssammanhang och jämförelse.
- Hur den muntliga och skriftliga engelska som eleverna möter är uppbyggd för att påverka en tänkt målgrupp.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion med olika syften, i informella och något formella sammanhang, där eleverna resonerar, argumenterar och ansöker samt sammanför innehåll från olika muntliga och skriftliga källor.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i argumentation och diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att ställa följdfrågor, förklara, bidra med nya infallsvinklar och anknyta till andras inlägg.
- Hur man uttrycker sig nyanserat och med variation, tydlighet, struktur, ledighet och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär, stavning, grammatiska strukturer och meningsbyggnad samt textbindning och styckeindelning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna muntliga och skriftliga framställningar.

Engelska, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Innehållet i nivån relaterar till B2.2 i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Teoretiska och komplexa ämnesområden, även av viss vetenskaplig karaktär, med anknytning till elevernas utbildning och valt fördjupningsområde samt till samhälls- och arbetsliv.
- Åsikter, idéer och erfarenheter.
- Kulturyttringar i samtiden och historien.
- Samhällsfrågor, sociala, kulturella, politiska och historiska förhållanden samt aktuella etiska och existentiella frågor i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.

Reception

- Talad engelska, även i snabbt tempo och med inslag av sociolektal och dialektal variation.
- Talad engelska och texter, även av komplex och formell karaktär, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, diskuterande, argumenterande, redogörande och utredande. Till exempel debatter, föreläsningar, avtalstexter och texter som används inom högre studier.
- Samtida och äldre skönlitteratur inom olika genrer, till exempel dramatik.
- Underförstådd betydelse i den talade engelska och de texter som eleverna möter.

- Strategier för att överblicka och strukturera innehåll från större textmängder eller längre sekvenser av talat språk, till exempel genom att sortera, visualisera, sammanfatta och identifiera det bärande innehållet.
- Värdering av användbarhet hos källor av olika slag och utifrån olika syften.
- Hur variation och anpassning till syfte, mottagare och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom komplex meningsbyggnad, ordbildning och stilnivå.
- Hur struktur och sammanhang, i den engelska som eleverna möter, skapas genom sambandsmarkörer, effektiv styckeindelning, tes och kärnmeningar.
- Hur stilistiska och retoriska grepp används för olika syften samt hur språk används som maktmedel.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion med olika syften, i informella och formella sammanhang, där eleverna resonerar utifrån olika perspektiv, argumenterar, utreder, ansöker och förhandlar.
- Muntlig och skriftlig framställning inom valt fördjupningsområde.
- Användning av olika typer av källor, med källkritisk medvetenhet och vedertagna sätt att ange källor, inom valt fördjupningsområde och inom andra områden.
- Strategier för att medverka i och leda samtal med anknytning till samhälls- och arbetsliv, till exempel genom att inleda, fördela ordet, förklara, sammanfatta och anknyta till andras inlägg.
- Användning av grundläggande stilistiska och retoriska grepp.
- Hur man uttrycker sig nyanserat och välstrukturerat samt med variation, tydlighet, ledighet, precision och flexibilitet med hänsyn till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär, stavning, grammatiska strukturer och meningsbyggnad samt textbindning och styckeindelning i elevernas egen produktion och interaktion.
- Bearbetning av egna och andras framställningar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **huvudsakligt innehåll och tydliga detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **viss språklig säkerhet** och **till viss del anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som i **viss utsträckning underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar **översiktligt**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget C

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **på ett välgrundat sätt huvudsakligt innehåll och väsentliga detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant och effektivt sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **språklig säkerhet** och i **huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **språklig säkerhet** och i **huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **språklig säkerhet** och i **huvudsak anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen.

Eleven diskuterar **utvecklat**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Betyget A

Eleven lyssnar samt förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer**. Eleven läser samt förstår och tolkar **på ett välgrundat och nyanserat sätt såväl helhet som detaljer**. Eleven väljer med källkritisk medvetenhet innehåll från muntliga och skriftliga källor av olika slag och använder **på ett relevant, effektivt och problematiserande sätt** det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. I skriftliga framställningar av olika slag formulerar sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang.

I interaktion i olika sammanhang uttrycker sig eleven med **god språklig säkerhet** och **anpassat** till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven använder dessutom strategier som **underlättar och förbättrar** interaktionen **och för den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar **välutvecklat**, på engelska, förhållanden i olika sammanhang och områden där språket används, även utifrån egna erfarenheter eller kunskaper.

Historia

Historia är ett både humanistiskt och samhällsvetenskapligt ämne som behandlar individens villkor och samhällets förändringar över tid. Människors möjligheter och val inför framtiden är beroende av såväl kunskaper om handlingar och händelser i det förflutna som nutida tolkningar av dessa.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sitt historiemedvetande och sin historiska bildning genom kunskaper om det förflutna samt förståelse av historisk metod och hur historia används. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv. Eleverna ska också ges möjlighet att leva sig in i det förflutna och utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar.

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att arbeta med historiska begrepp, frågeställningar, förklaringar och olika samband i tid och rum för att utveckla förståelse av historiska samhällsförändringar. Att arbeta med historisk metod ska ingå i undervisningen. Det innebär att eleverna ska ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor samt använda olika teorier, perspektiv och begrepp som förklarar och åskådliggör historiska förändringsprocesser.

Historia används både för att påverka samhället och för att skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning. På så vis ska eleverna också få möjlighet att utveckla förståelse av nutiden samt förmåga att orientera sig inför framtiden.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån historiska begrepp och utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda historiska källor samt att tolka, kritiskt granska och värdera dessa utifrån historiska frågor.
- Förmåga att undersöka och förklara hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Nivåer i ämnet

Historia, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1b.

Historia, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1b.

Historia, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i historia, nivå 1a1 eller historia, nivå 1a2.

Historia, nivå 2a, 100 poäng.

Historia, nivå 2b, 100 poäng.

Historia, nivå 3, 100 poäng.

Historia, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Europeisk epokindelning med forntiden, antiken, medeltiden och tidigmodern tid utifrån ett kronologiskt perspektiv samt valda förändringsprocesser.
- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige ur olika perspektiv, till exempel miljömässiga, genusmässiga och sociala.
- Övergripande om avkoloniseringsprocesser i Afrika, Asien och Mellanöstern efter 1945 ur olika perspektiv, till exempel ideologiska och ekonomiska.
- De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna. Historiska rötter i Sverige.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt, till exempel jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde och på könsmönster.
- Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i olika delar av världen från upplysningstiden till cirka 1950. Konsekvenser avseende till exempel ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.
- Utvecklingen i någon del av världen efter avkoloniseringen, till exempel avseende demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter och folk mord.
- Exkludering och inkludering av urfolk och nationella minoriteter i Sverige under olika tidsperioder.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska och kulturella sammanhang och för att forma identiteter.

Historia 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Europeisk epokindelning med forntiden, antiken, medeltiden och tidigmodern tid utifrån ett kronologiskt perspektiv. Långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt, till exempel jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde och på könsmönster.
- Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i Sverige och andra delar världen från upplysningstiden till cirka 1950. Konsekvenser avseende exempelvis ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.
- Övergripande om avkoloniseringsprocesser i Afrika, Asien och Mellanöstern efter 1945 ur olika perspektiv, däribland ideologiska och ekonomiska. Utvecklingen i någon del av

- världen efter avkoloniseringen, till exempel avseende demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter eller folkmord.
- De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna. Historiska rötter samt exkludering och inkludering i det svenska samhället under olika tidsperioder.
 - Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor, till exempel arkivmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av frågor kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska och kulturella sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 2a, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Idéhistoriska och kulturhistoriska strömningar under några epoker fram till mitten av 1900-talet, till exempel inom vetenskap och politik. Hur dessa strömningar kan kopplas till olika samhällsförändringar.
- Globaliseringsmönster och migration mot bakgrund av industrialisering, demokratisering och avkolonisering.
- Historiska perspektiv på situationen för urfolk i några olika delar av världen i jämförelse med urfolket samerna i Sverige.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller. Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 2b - kultur, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Hur kulturella uttryck, till exempel inom bildkonst, litteratur och film, speglar olika samhällsförändringar under några epoker fram till mitten av 1900-talet.
- Kulturuttryck och kulturutövning mot bakgrund av industrialisering, demokratisering, avkolonisering, globalisering och migration ur ett maktperspektiv, till exempel i frågor om genus, frihet, förtryck, motstånd och kulturell dominans.
- Ett historiskt perspektiv på kopplingen mellan kulturella uttryck och identitet för urfolket samerna i Sverige och urfolk i några olika delar av världen.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller. Hur begreppen orsak och konsekvens samt aktör och struktur kan användas för att beskriva och förklara kontinuitet och förändring i relation till det historiska innehållet.
- Tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Historia, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Historiskt innehåll

- Idéhistoriska och kulturhistoriska perspektiv på efterkrigstiden, till exempel avseende frågor om jämställdhet, mänskliga rättigheter och ungdomskultur.
- Fördjupade studier om hur långa historiska linjer inom levnadsvillkor och makt avspeglas i regional eller lokal historia.
- Hur postkoloniala perspektiv kan påverka förståelsen av avkolonisering, globalisering, migration och situationen för urfolk i olika delar av världen.
- Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Historiska begrepp, källor och historiebruk

- Hur idealistiska och materialistiska förklaringsmodeller samt analytiska begrepp, till exempel genus och klass, kan användas för att beskriva och förklara historisk förändring och kontinuitet i relation till några delar av det historiska innehållet.
- Urval, tolkning och granskning av historiska källor som utgångspunkt för historievetenskapligt grundade undersökningar kopplade till delar av det historiska innehållet.
- Historiebruk med koppling till delar av det historiska innehållet. Hur historia kan användas, till exempel i politiska, kulturella och ekonomiska sammanhang och för att forma identiteter.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **enkla** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **viss säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **enkla** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **utvecklade** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **utvecklade** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för **välutvecklade** resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

Eleven tolkar och granskar historiska källor med **god säkerhet** utifrån historiska frågor.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Idrott och hälsa

Motions-, idrotts- och friluftaktiviteter har stor betydelse såväl för enskilda människors hälsa som för folkhälsan. Tilltro till sin kroppsliga förmåga och lust till rörelseaktiviteter är centralt för att människor ska vilja och kunna ta ansvar för sin hälsa och sitt välbefinnande. Ämnet idrott och hälsa förvaltar den del av det kulturella arvet som utgörs av rörelseaktiviteter och naturupplevelser. Det ger tillfälle att praktiskt uppleva och förstå betydelsen av hur livsvillkor och olika levnadsvanor påverkar hälsa och välbefinnande.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar sin kroppsliga förmåga samt förmåga att planera, genomföra och utvärdera olika rörelseaktiviteter. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utifrån sina förutsättningar känna lust och nyfikenhet att använda olika rörelseaktiviteter, utemiljöer och naturen som källa till hälsa och välbefinnande. Dessutom ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att ta ansvar och göra val som främjar hållbara och sunda levnadsvanor.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att anpassa rörelseaktiviteter utifrån sina formulerade syften och mål samt ge utrymme för kreativitet och mångfald. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att relatera sina egna erfarenheter av rörelse- och friluftaktiviteter till fakta och vetenskap samt att kommunicera om dessa.

Undervisningen ska därför bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om vilka konsekvenser olika levnadsvanor kan få för hälsan. På så vis ges eleverna möjlighet att lägga en grund för ett livslångt hälso- och rörelseintresse. Undervisningen ska dessutom bidra till att medvetandegöra eleverna om normer gällande könsmönster, jämställdhet, identitet och kroppsideal som relaterar till träning och idrottsutövande.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper i att agera säkert samt hantera risker vid nödsituationer i samband med rörelse- och friluftaktiviteter. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om ergonomi och miljö och kan tillämpa detta i vardags-, arbets- och samhällsliv.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att planera, genomföra och utvärdera rörelseaktiviteter som befäster och vidareutvecklar kroppslig förmåga.
- Förmåga att anpassa rörelse- och friluftslivsaktiviteter utifrån olika förhållanden och miljöer.
- Kunskaper om levnadsvanor samt hur dessa påverkar människors hälsa.
- Förmåga att hantera säkerhet, risker och nödsituationer i samband med rörelse- och friluftaktiviteter i olika miljöer.
- Förmåga att ergonomiskt anpassa rörelser till olika situationer och miljöer.

Nivåer i ämnet

Idrott och hälsa, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.
Idrott och hälsa, nivå 2, 100 poäng.

Idrott och hälsa, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Kroppslig förmåga

- Motions- och idrottsaktiviteter, däribland dans, samt friluftaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Grundläggande anatomi och fysiologi i relation till rörelseaktiviteter.
- Träningsmetoder och deras effekter, däribland konditions-, styrke- och koordinationsträning.
- Planering och genomförande av rörelseaktivitet samt utvärdering av resultat.
- Digitala hjälpmedel för träning och hälsa, till exempel pulsmätare, stegräknare och träningsappar.
- Aktiviteter och rekreation i utemiljöer och natur.
- Metoder och redskap för friluftsliv.

Levnadsvanor och hälsa

- Olika hälsfaktorer som påverkar fysisk, psykisk och social hälsa, till exempel kost, sömn och stress.
- Kroppsideal och identitet.

Riskhantering

- Säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftaktiviteter.
- Åtgärder vid skador och nödsituationer, däribland HLR (Hjärt-lungräddning) och LABC (Livsfarligt läge, Andning, Blödning, psykisk Chock eller Cirkulationssvikt)
- Omhändertagande av vanligt förekommande skador i samband med rörelse- och friluftaktiviteter.

Ergonomi

- Teknik för ergonomiskt utförda rörelser i olika situationer, till exempel kroppslig balans, hållning och lyftteknik.
- Arbets- och studiemiljöers påverkan på människan utifrån ergonomiska aspekter.

Idrott och hälsa, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande innehåll:

Kroppslig förmåga

- Fördjupning i motions-, idrotts- och friluftaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel vandring, paddling eller skidåkning.
- Planering, genomförande och utvärdering av rörelseaktiviteter utifrån uppsatta mål.
- Jämförelse av olika träningsmetoder, till exempel distans- och intervallträning.

Levnadsvanor och hälsa

- Frisk- och riskfaktorer i relation till utövande av rörelseaktiviteter, till exempel hur fysisk aktivitet och stillasittande påverkar människors hälsa. Etik och normer i samhället i relation till träning och idrottsutövande.
- Värdering av psykologiska effekter av träning och rörelseaktiviteter.

Riskhantering

- Riskbedömning i samband med planering och utövande av rörelse- och friluftaktiviteter.
- Skadeförebyggande träning samt rehabilitering efter skada.

Ergonomi

- Konsekvenser för människokroppen vid felaktig teknik ur ett ergonomiskt perspektiv, till exempel förslitnings- och belastningsskador.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **enkla** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **viss säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **viss säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **översiktligt** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar i **huvudsak fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar med **viss säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Betyget C

Eleven genomför med goda rörelsekvaliteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **utvecklade** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **utförligt** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar med **säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Betyget A

Eleven genomför med goda rörelsekvantiteter en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan samt värderar resultat med **välutvecklade** omdömen. Eleven bedömer sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och väljer och genomför med **god säkerhet** aktiviteter för detta.

Eleven anpassar med **god säkerhet** sina rörelse- och friluftslivsaktiviteter efter rådande förutsättningar och förhållanden.

Eleven beskriver på ett **utförligt och nyanserat** sätt faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande.

Eleven visar i utövandet av rörelse- och friluftslivsaktiviteter hänsyn till sin egen och andras säkerhet och vidtar **väl fungerande** åtgärder vid skada och nödsituation.

Eleven anpassar **med god säkerhet** sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och krav.

Matematik

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Kommunikation med hjälp av matematikens språk är likartad över hela världen. I takt med att samhället digitaliseras används matematiken i alltmer komplexa situationer. Matematik är även ett verktyg inom vetenskaper och arbetsliv samt har en avgörande roll inom naturvetenskap. Ytterst handlar matematiken om att upptäcka mönster och formulera generella samband.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta matematiskt. Det innefattar att utveckla förståelse av matematikens begrepp och metoder samt att utveckla olika strategier för att kunna lösa problem och använda matematik i samhälls- och arbetslivet. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper i matematik samt utveckla sin nyfikenhet och kreativitet. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om matematikens betydelse och användning inom andra ämnen samt i ett yrkesmässigt, samhälleligt och historiskt sammanhang.

Undervisningen ska innehålla varierade arbetsformer och arbetssätt, där undersökande aktiviteter utgör en del. När så är lämpligt ska undervisningen ske i relevant praxisnära miljö och med verktyg som används inom karaktärsämnena. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kommunicera med olika uttrycksformer. Vidare ska undervisningen utmana eleverna och ge dem erfarenheter av matematikens logik, generaliserbarhet, kreativa kvaliteter och mångfacetterade karaktär. Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang och ge utrymme åt problemlösning som både mål och medel. I undervisningen ska eleverna dessutom ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digitala verktyg för att lösa problem samt fördjupa sitt matematikkunnande och utvidga de områden där matematikkunskan kan användas.

Undervisningen i ämnet matematik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda och beskriva matematiska begrepp och samband mellan begrepp.
- Förmåga att hantera procedurer och utföra rutinuppgifter utan och med verktyg.
- Förmåga att analysera och lösa problem med hjälp av matematik.
- Förmåga att tillämpa, formulera och utvärdera matematiska modeller.
- Förmåga att föra och följa matematiska resonemang.
- Förmåga att kommunicera matematik muntligt, skriftligt och i handling.

Nivåer i ämnet

Matematik, nivå 1a, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1b eller nivå 1c. Nivån ska ingå i samtliga yrkesprogram.

Matematik, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1a eller nivå 1c. Nivån ska ingå i ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet.

Matematik, nivå 1c, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 1a eller nivå 1b. Nivån ska ingå i naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Matematik, nivå 2a, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2b eller nivå 2c.

Matematik, nivå 2b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2a eller nivå 2c.

Matematik, nivå 2c, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 2a eller nivå 2b.

Matematik, nivå 3b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 3c.

Matematik, nivå 3c, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i matematik, nivå 3b.

Matematik, nivå 4, 100 poäng.

Matematik, nivå 1a, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Program- eller yrkesspecifikt innehåll

- Matematiska begrepp som är relevanta för arbetsliv, till exempel proportionalitet, skala, likformighet, vinklar, Pythagoras sats, procent och andelar, indexmått, vinstmarginal, jämvikt, felmarginaler, symmetrier, vektorer, trigonometriska funktioner och barns lärande inom matematik.
- Beräkningsmetoder som är relevanta för arbetsliv, till exempel uppskattningar, beräkningar på störningar eller mätfel, spill- och svinnberäkningar, överslagsräkning, avrundning, användning av kalkylprogram och metoder för kontrollberäkning.
- Hantering av formler som är relevanta för arbetsliv.
- Mätning och hantering av storheter och enheter som är relevanta för arbetsliv, till exempel enhetsbyten, mätning av vinklar, avrundningsprinciper, tidsuppskattningar,

beräkning av förbrukningsmaterial, kostnadsberäkningar, säkerhetsmarginaler, hantering av mätverktyg och hantering av mätosäkerheter.

- Hjälpmedel och verktyg som är relevanta för att hantera matematik inom arbetsliv, till exempel formulär, mallar, tumregler, föreskrifter, manualer, referensverk och handböcker.

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppet funktion. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen $f(x) = a$.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Sannolikhet och statistik

- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och arbetsliv, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i arbetsliv samt privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 1b, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppen funktion, definitionsmängd och värdemängd. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Digitala och grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen $f(x) = a$.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner. Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppen intervall och linjär olikhet. Metoder för att lösa linjära olikheter.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Begreppet potensfunktion.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Sannolikhet och statistik

- Begreppet index.
- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och inom vetenskap, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär, privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.

- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 1c, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Hantering av formler och algebraiska uttryck, däribland faktorisering och multiplicering av uttryck.
- Begreppen funktion, definitionsmängd och värdemängd. Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer. Digitala metoder för att skapa funktionsgrafer.
- Metoder för att bestämma funktionsvärden. Digitala och grafiska metoder för att lösa ekvationer av typen $f(x) = a$.
- Begreppet linjär funktion och egenskaper hos linjära funktioner. Råta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Metoder för att lösa linjära ekvationer.
- Begreppen intervall och linjär olikhet. Metoder för att lösa linjära olikheter.
- Begreppet exponentialfunktion och egenskaper hos exponentialfunktioner. Skillnader och likheter med linjära funktioner.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Begreppet potensfunktion.
- Begreppet förändringsfaktor och beräkning av förändringar i flera steg.

Trigonometri och vektorer

- Begreppen sinus, cosinus och tangens. Begreppet invers funktion i samband med arcusfunktioner. Metoder för att beräkna sträckor och vinklar i koordinatsystem och i rätvinkliga trianglar.
- Begreppet vektor. Representationer av vektorer i koordinatsystem och skrivna i koordinatform. Metoder för beräkningar med vektorer, däribland addition, subtraktion, beräkning av absolutbelopp och multiplikation med skalär.

Sannolikhet och statistik

- Begreppen oberoende och beroende händelse samt komplementhändelse. Metoder för att beräkna sannolikheter i flera steg. Tillämpningar inom spel samt risk- och säkerhetsbedömningar.
- Exempel på hur några statistiska begrepp används i samhälle och inom vetenskap, däribland signifikans, korrelation, kausalitet, urvalsmetoder och felkällor.

Digitala verktyg

- Användning av kalkylprogram för beräkning av ränta och amortering.
- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.
- Exempel på hur programmering kan användas som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning som omfattar att upptäcka och uttrycka generella samband.
- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär, privatekonomi och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2a, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Program- eller yrkesspecifikt innehåll

- Bredning eller fördjupning av matematiska begrepp och metoder som är relevanta för arbetsliv och utbildningens karaktär.
- Hjälpmedel och verktyg som är relevanta för att hantera matematik inom arbetsliv och utbildningens karaktär.

Aritmetik, algebra och funktioner

- Räta linjens ekvation. Metoder för att bestämma linjära funktioner.
- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet potensfunktion.
- Motivering och hantering av räkneregler för potenser. Metoder för att lösa potensekvationer.
- Digitala metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Metoder för att göra enklare beräkningar på normalfördelat material.

Logik och geometri

- Användning och motivering av Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i arbets- och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2b, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet logaritm. Hantering av räkneregler för logaritmer i samband med lösning av exponentialekvationer. Metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Likheter och skillnader mellan exponential- och potensekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Digitala metoder för att göra beräkningar på normalfördelat material.
- Begreppen regressionsanalys och korrelationskoefficient. Digitala metoder för regressionsanalys.

Logik och geometri

- Begreppen implikation och ekvivalens.
- Begreppen definition, sats och bevis.
- Motivering och användning av grundläggande klassiska satser i geometri om vinklar och likformighet samt Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 2c, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet linjärt ekvationssystem. Metoder för att lösa linjära ekvationssystem.
- Begreppet logaritm. Motivering och hantering av räkneregler för logaritmer. Metoder för att lösa exponentialekvationer.
- Likheter och skillnader mellan exponential- och potensekvationer.
- Motivering och hantering av konjugatregeln och kvadreringsreglerna.
- Begreppet andragradsfunktion och egenskaper hos andragradsfunktioner, däribland symmetrilinje, extrempunkt och nollställen.
- Metoder för att lösa andragradsekvationer.
- Metoder för att lösa rotekvationer.

Statistik

- Lägesmått och spridningsmått, däribland percentiler och standardavvikelse, samt digitala metoder för att bestämma dessa.
- Begreppet normalfördelning och egenskaper hos normalfördelat material. Digitala metoder för att göra beräkningar på normalfördelat material.
- Begreppen regressionsanalys och korrelationskoefficient. Digitala metoder för regressionsanalys.

Logik och geometri

- Begreppen implikation och ekvivalens.
- Begreppen definition, sats och bevis.
- Motivering och användning av grundläggande klassiska satser i geometri om vinklar och likformighet samt Pythagoras sats med exempel som omfattar beräkningar i koordinatsystem.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning och problemlösning.
- Exempel på hur programmering kan användas som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 3b, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet rationella uttryck. Hantering av rationella uttryck.
- Begreppet gränsvärde. Begreppen sekant, tangent, förändringshastighet, ändringskvot och derivata för en funktion. Grafiska och digitala metoder för att derivera funktioner. Villkor för deriverbarhet.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa. Begreppen talet e och naturlig logaritm.
- Begreppet andraderivata. Metoder för att lösa extremvärdesproblem.
- Begreppet polynom och egenskaper hos polynomfunktioner. Metoder för att lösa enklare polynomekvationer.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral. Sambandet mellan primitiv funktion och derivata.
- Grafiska och digitala metoder för att bestämma integraler.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa.
- Formulering och beräkning av integraler i enkla situationer.
- Metoder för linjär optimering.
- Begreppet geometrisk summa. Metoder för att bestämma geometriska summor.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.

- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 3c, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppet absolutbelopp.
- Begreppet rationella uttryck. Hantering av rationella uttryck.
- Begreppet gränsvärde. Begreppen sekant, tangent, förändringshastighet, ändringskvot och derivata för en funktion. Grafiska och digitala metoder för att derivera funktioner. Villkor för deriverbarhet.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa. Begreppen talet e och naturlig logaritm.
- Begreppet andraderivata. Metoder för att lösa extremvärdesproblem.
- Begreppet polynom och egenskaper hos polynomfunktioner. Metoder för att lösa enklare polynomekvationer.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral. Sambandet mellan primitiv funktion och derivata.
- Grafiska och digitala metoder för att bestämma integraler.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av dessa.
- Formulering och beräkning av integraler i enkla situationer.

Trigonometri

- Begreppet enhetscirkeln. Definition av trigonometriska begrepp utifrån enhetscirkeln.
- Bevis och användning av cosinus-, sinus- och areasatsen.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.

- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Matematik, nivå 4, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och funktioner

- Begreppen imaginära enheten, komplexa tal och komplexa talplanet. Representation av komplexa tal i rektangulär och polär form. Metoder för beräkningar med komplexa tal, däribland beräkning av konjugat och absolutbelopp.
- Metoder för att faktorisera polynom. Användning av faktorsatsen för att lösa polynomekvationer.
- Metoder för att bestämma även komplexa lösningar till andragradsekvationer, potensekvationer och polynomekvationer.
- Fördjupning av funktionsbegreppet, däribland sammansatta funktioner, logaritmfunktioner, linjära asymptoter och skissning av grafer för hand.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för logaritmfunktioner, sammansatta funktioner samt produkt och kvot av funktioner.
- Användning av integraler i mer komplexa sammanhang, till exempel täthetsfunktioner, sannolikhetsfördelning, rotationsvolymen och beräkning av storheter.

Trigonometri

- Hantering av trigonometriska uttryck. Bevis och hantering av trigonometriska identiteter, däribland trigonometriska ettan och additionsformler.
- Egenskaper hos trigonometriska funktioner, däribland period, amplitud och fasförskjutning. Metoder för att bestämma trigonometriska funktioner. Metoder för att lösa trigonometriska ekvationer.
- Begreppet radian.
- Motivering och hantering av deriveringsregler för sinus-, cosinus- och tangensfunktioner.
- Motivering och hantering av metoder för att bestämma integraler för sinus- och cosinusfunktioner.

Digitala verktyg

- Användning av digitala verktyg, även symbolhanterande, för att effektivisera beräkningar och komplettera metoder, till exempel vid ekvationslösning, derivering, integrering, hantering av algebraiska uttryck och problemlösning.
- Användning av programmering som verktyg vid problemlösning, databearbetning eller tillämpning av numeriska metoder.

Problemlösning och tillämpningsområden

- Problemlösning med särskild utgångspunkt i utbildningens karaktär och samhällsliv, däribland frågeställningar som berör hållbar utveckling och hur ämnet kan användas för kritisk granskning av fakta och påståenden.
- Tillämpning och formulering av matematiska modeller i realistiska situationer. Utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar.
- Orientering om något ur matematikens historia, till exempel hur ett matematisk begrepp utvecklats, matematikens roll i något historiskt skeende, en betydande person inom matematik eller ett historiskt matematiskt problem.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **godtagbar** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **godtagbar** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **enkla** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **enkla** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar.

Eleven för **delvis** underbyggda matematiska resonemang och följer **enkla** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett i **huvudsak fungerande** sätt.

Betyget C

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **god** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **god** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **relativt komplexa** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **relativt komplexa** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellens egenskaper och begränsningar.

Eleven för **relativt väl** underbyggda matematiska resonemang och följer **relativt avancerade** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **till stor del tydligt och korrekt** sätt.

Betyget A

Eleven använder och beskriver begrepp och samband mellan begrepp med **mycket god** bredd och säkerhet.

Eleven hanterar procedurer och utför rutinuppgifter med **mycket god** bredd och säkerhet, både utan och med digitala verktyg.

Eleven löser **komplexa** problem inom nivåns olika områden och bedömer resultatens rimlighet.

Eleven tillämpar och formulerar matematiska modeller i **komplexa** uppgifter, samt utvärderar matematiska modellens egenskaper och begränsningar.

Eleven för **väl** underbyggda matematiska resonemang och följer **avancerade** matematiska resonemang.

Eleven kommunicerar matematik med symboler och andra representationer på ett **tydligt och korrekt** sätt.

Naturkunskap

Naturvetenskapen har sitt ursprung i människans nyfikenhet på omvärlden och är till sin karaktär både praktiskt undersökande och teoretiskt analyserande. Med kunskaper i naturvetenskap får människan redskap för att genom livet påverka sitt eget välbefinnande och för att främja hållbar utveckling. Ämnet naturkunskap utgår från naturvetenskap och behandlar sambanden mellan naturen, individen och samhället.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i naturvetenskap och förmåga att diskutera, kritiskt värdera och ta ställning i frågor som har ett naturvetenskapligt innehåll, däribland hållbar utveckling och hälsa. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av hur naturvetenskapliga kunskaper kan användas i såväl arbetsliv som vardagsnära situationer och för att göra personliga val och ställningstaganden. Dessutom ska undervisningen stimulera elevernas nyfikenhet, kreativitet och tilltro till den egna förmågan att påverka sitt liv och samhället. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om ämnesspecifika begrepp och uttrycksformer för att kommunicera om naturvetenskap.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om naturen och människokroppen, men även om naturvetenskapen i händelser som uppmärksammas i omvärlden. Därigenom kan eleverna utveckla förståelse av vad som kan förklaras med naturvetenskapen och lära sig skilja mellan vetenskap och icke-vetenskap.

Undervisningen ska behandla både aktuella och historiska framsteg inom naturvetenskapen. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelse av vilken betydelse naturvetenskapen har och har haft för samhället i stort och inom olika yrkesområden.

I undervisningen ska eleverna även arbeta praktiskt i laboratorium och fält för att utveckla förmågan att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga metoder och olika typer av utrustning. På så sätt ges de möjlighet att förstå hur naturvetenskapliga kunskaper växer fram.

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att använda naturvetenskap för att diskutera, granska information och göra ställningstaganden i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa.
- Kunskaper om samband i naturen och människokroppen samt naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden.
- Förmåga att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga arbetsmetoder.
- Förmåga att reflektera över naturvetenskapens betydelse för samhällets framväxt och människors levnadsvillkor.

Nivåer i ämnet

Naturkunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1b.

Naturkunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1b.

Naturkunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i naturkunskap, nivå 1a1 eller 1a2.

Naturkunskap, nivå 2, 100 poäng.

Naturkunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Utmaningar och lösningar för energi, klimat och konsumtion ur perspektivet miljömässig hållbar utveckling.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens behov av näringsämnen, energi och återhämtning.
- Hur människokroppen påverkas av fysisk och psykisk belastning, till exempel stress, träning och missbruk.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till samtycke och normer.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom uppmärksammade händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som påverkat utvecklingen inom något område. Naturvetenskap som tillämpas inom arbetslivet.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier och laborationer. Frågeställningar, planering, utförande, värdering och redovisning.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Hållbar produktutveckling från råvara till färdig produkt samt avfallshantering.

Människokroppen och hälsa

- Global hälsa och människors levnadsförhållanden, till exempel med utgångspunkt i statistik om hälsa, utbildning och ekonomi.
- Cellens och individens genetik samt evolutionära perspektiv på detta.
- Gentekniska metoder inom medicin och industri.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till lust, relationer och identitet.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som har påverkat utvecklingen inom olika områden.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland mätningar och simuleringar. Frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning med olika uttrycksformer.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Utmaningar och lösningar för energi, klimat och konsumtion ur perspektivet miljömässig hållbar utveckling.
- Hållbar produktutveckling från råvara till färdig produkt samt avfallshantering.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens behov av näringsämnen, energi och återhämtning.
- Hur människokroppen påverkas av fysisk och psykisk belastning, till exempel stress, träning och missbruk.
- Sexualitet och sexuell hälsa samt hur detta kan kopplas till samtycke, normer, lust, relationer och identitet.

- Global hälsa och människors levnadsförhållanden, till exempel med utgångspunkt i statistik om hälsa, utbildning och ekonomi.
- Cellens och individens genetik samt evolutionära perspektiv på detta.
- Gentekniska metoder inom medicin och industri.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskap som har påverkat utvecklingen inom olika områden och som tillämpas inom arbetsliv och forskning.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier, laborationer, mätningar och simuleringar. Frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning med olika uttrycksformer.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Naturkunskap, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Natur och hållbar utveckling

- Olika ekosystems bärkraft. Biologisk mångfald, resursutnyttjande och miljömässig hållbarhet.
- Materians uppkomst och kretslopp. Organiska och oorganiska ämnen i naturen och industrin.

Människokroppen och hälsa

- Människokroppens reglering: nervsystemet och hormonsystemet.
- Fysisk och psykisk hälsa, infektioner och smittspridning. Förebyggande åtgärder, behandlingar och läkemedel, till exempel vaccin och skräddarsydd medicin.
- Användning av levande organismer inom biotekniken.

Naturvetenskap i omvärlden

- Naturvetenskap bakom historiska och aktuella händelser i omvärlden och granskning av icke-vetenskapliga påståenden.
- Naturvetenskapen i populärkulturen, till exempel i filmer och dataspel.
- Etiska frågor med koppling till naturvetenskap.
- Naturvetenskapliga framsteg som har påverkat utvecklingen inom olika områden.

Naturvetenskapliga arbetsmetoder

- Undersökande arbetssätt, däribland fältstudier, laborationer, mätningar och simuleringar. Formulering av frågeställningar, planering, utförande, värdering samt redovisning.
- Granskning av information och argumentation som rör naturvetenskap.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven för **enkla** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **enkla** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **enkelt** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **i huvudsak systematiskt** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Eleven för **enkla** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Betyget C

Eleven för **utvecklade** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **utvecklade** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **goda** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **utvecklat** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **systematiskt** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **fungerande** sätt.

Eleven för **utvecklade** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Betyget A

Eleven för **välutvecklade** resonemang i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa. Eleven underbygger sina resonemang med information från relevanta källor. Eleven presenterar **välutvecklade** argument för och emot tänkbara ställningstaganden.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om naturen, människokroppen och naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden och förklarar på ett **välutvecklat** sätt naturvetenskapliga samband.

Eleven genomför på ett **systematiskt och genomarbetat** sätt naturvetenskapliga undersökningar. Eleven värderar och redovisar sina undersökningar på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om naturvetenskapens betydelse för utveckling inom några områden.

Religionskunskap

Ämnet religionskunskap har sin vetenskapliga förankring främst i religionsvetenskapen, men är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det behandlar hur religioner och andra livsåskådningar kommer till uttryck i ord och handling samt hur människor formulerar och förhåller sig till etiska och existentiella frågor. I ämnet behandlas tron och etikens betydelse för individers upplevelse av mening och tillhörighet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om religioner, livsåskådningar och etiska förhållningssätt samt olika tolkningar när det gäller dessa. Kunskaper om kristendomen har särskild betydelse i och med dess historiska roll i det svenska samhället. Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglad av mångfald.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att resonera om hur människors identiteter kan påverkas av religion och livsåskådning. De ska ges möjlighet att reflektera över och analysera människors värderingar och trosföreställningar och därigenom utveckla respekt och förståelse för olika sätt att tänka och leva.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kritiskt granska hur religion och livsåskådning både påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället. Det innefattar att eleverna ges möjlighet att diskutera hur relationen mellan religion och vetenskap kan tolkas och uppfattas. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att resonera om hur religion kan förhålla sig till frågor om bland annat kön och sexualitet.

Undervisningen ska stimulera eleverna att diskutera och analysera etiska och existentiella frågor utifrån religion och livsåskådning samt etiska begrepp och modeller. Därigenom ska undervisningen ge verktyg för självständiga reflektioner och ställningstaganden i frågor som har betydelse för eleverna.

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker inom dessa.
- Förmåga att resonera om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.
- Förmåga att resonera om relationen mellan religion och samhälle.
- Förmåga att analysera och reflektera över etiska och existentiella frågor.

Nivåer i ämnet

Religionskunskap, nivå 1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Religionskunskap, nivå 2, 50 poäng.

Religionskunskap, nivå 1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Centrala begrepp, till exempel människosyn och transcendens, inom kristendom och några övriga världsreligioner och andra livsåskådningar.
- Tolkningar och varierande praktiker inom olika religioner och andra livsåskådningar och hur de tar sig uttryck för individer och grupper i samtiden, i Sverige och i omvärlden.
- Hur individers och gruppers identiteter kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.
- Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen. Religion i relation till frågor om kön och sexualitet.
- Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor utifrån religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska begrepp och modeller. Etiska och moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.

Religionskunskap, nivå 2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Tolkningar av och uttryck för religiösa trosuppfattningar i ett samhälle präglad av mångfald, till exempel privatreligiositet och nyreligiösa rörelser och strömningar.
- Olika urfolks religiösa föreställningar och praktiker i Sverige och i omvärlden.
- Hur människors identiteter, tillhörigheter, gemenskaper och syn på jämlikhet och jämställdhet samt till exempel frihet och ansvar kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.
- Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället utifrån religionshistoriska och religionssociologiska perspektiv.
- Etiska och existentiella frågor som är relevanta för utbildningens karaktär, till exempel inom biomedicinsk etik och miljöetik och frågor om människovärde och livsmening. Analys och reflektion utifrån etiska begrepp och modeller samt i förhållande till sådana föreställningar inom religioner och andra livsåskådningar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **enkla** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **enkla** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **enkla** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **enkla** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **utvecklade** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **utvecklade** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **utvecklade** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **utvecklade** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Eleven för **välutvecklade** resonemang om varierande tolkningar och praktiker inom och mellan olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter.

Eleven för **välutvecklade** resonemang om frågor som rör relationen mellan religion och samhälle.

Eleven gör **välutvecklade** analyser av och reflektioner över etiska och existentiella frågor.

Samhällskunskap

Samhällskunskap är ett ämne som ger människor verktyg att orientera sig i en komplex värld, bidra till ett hållbart samhälle och ta ansvar för sitt handlande. Ämnet samhällskunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi men även andra vetenskapliga discipliner ingår. Samhällskunskap är även ett tydligt aktualitetsämne där historiska perspektiv används för att förstå samhällsförändringar och aktuella händelser.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar, breddar och fördjupar sina kunskaper om samhällsfrågor, vilket ska ge möjligheter till ett aktivt och meningsfullt deltagande i samhället. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämlikhet, jämställdhet, de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att formulera, uttrycka och pröva ställningstaganden i möten med andra uppfattningar och perspektiv. Därigenom ska eleverna stimuleras till nyfikenhet, engagemang och deltagande i öppna meningsutbyten om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge kunskaper om samhällets organisation och centrala institutioner, individers rättigheter och skyldigheter samt om hur människor kan delta i och påverka samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala samhällsfrågor i en globaliserad och digitaliserad värld. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av egna och andras levnadsvillkor och utveckla kunskaper om och perspektiv på frågor som berör hållbar samhällsutveckling.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor samt förmåga att söka, tolka, värdera och använda information. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att använda samhällsvetenskapernas begrepp, metoder, teorier och modeller. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt till samhällsfrågor samt få förståelse och erfarenhet av samhällsvetenskapligt arbete.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt demokratiska värden och mänskliga rättigheter.
- Kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt hur dessa påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor med hjälp av relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska, tolka och använda information från olika källor i arbetet med samhällsfrågor.

Nivåer i ämnet

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1b.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i samhällskunskap, nivå 1a1 eller samhällskunskap, nivå 1a2.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng.

Samhällskunskap, nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé och de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partier och skiljelinjer i svensk politik utifrån olika perspektiv.

Ekonomi och resursfördelning

- Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter i olika samhällen utifrån klass, genus och etnicitet.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska politiska system, i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden.
- Privatekonomiska frågor i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Sociala kategorier som klass, genus och etnicitet samt betydelsen av dessa för gemenskap och utanförskap i samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Demokrati som samhällsidé i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick.
- Folkrättens roll för mellanstatliga förbindelser.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen samt de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.
- Politiska partier och ideologiska skiljelinjer i svensk politik.
- Mediernas roll i demokratin och nyhetsvärdering i en digitaliserad värld.

Ekonomi och resursfördelning

- Samhällsekonomiska strukturer och flöden. Resursanvändning, tillväxt, konjunkturer och ekonomisk politik, däribland frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet.
- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, sparande och lån i relation till samhällsekonomiska strukturer och flöden.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Identiteter och tillhörigheter utifrån olika kategorier som klass, genus och etnicitet.
- Betydelsen av sociala kategorier för gemenskap och utanförskap i olika samhällen.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier och modeller i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Jämförande politik, politiska system och rättsprinciper i olika länder, till exempel avseende statskick och mänskliga rättigheter samt mediernas roll och villkor.
- Politiska ideologiers utveckling och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdspolitik.
- Olika internationella samarbeten i Norden samt inom och utanför Europa.

Ekonomi och resursfördelning

- Prisbildning, marknadsformer och olika marknader, till exempel finansmarknaden och arbetsmarknaden.
- Nationalekonomiska teoriers framväxt och betydelse för ekonomisk politik.
- Samhällsekonomiska system i Sverige och internationellt utifrån frågor om fördelning och rättvisa, däribland olika välfärdsmodeller och skattesystem.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Social stratifiering och dess påverkan på samhället, till exempel i relation till sammanhållning och tillitsfrågor.
- Människors möjligheter och utmaningar utifrån varierande levnadsvillkor, till exempel i stad och på landsbygd, i samband med migration eller beroende på kön respektive socioekonomisk bakgrund.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Samhällskunskap, nivå 3, 100 poäng**Nivåkod:****Centralt innehåll**

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

Inflytande och beslutsfattande

- Internationella politiska system, däribland internationell rätt samt konflikter och konflikthantering.
- Samhällsutmaningar kopplade till inflytande och beslutsfattande i Sverige och internationellt.

Ekonomi och resursfördelning

- Globalisering utifrån politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv, däribland resurs- och handelsfrågor.
- Samhällsutmaningar kopplade till ekonomi och resursfördelning.

Individer, grupper och sociala strukturer

- Global ojämlikhet och utvecklingsfrågor ur olika perspektiv, till exempel olika förklaringsmodeller till socioekonomisk förändring i världen.
- Samhällsutmaningar kopplade till individer, grupper och sociala strukturer.

Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder

- För innehållet relevanta samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med samhällsfrågor.
- För innehållet relevanta metoder för att söka, bearbeta, tolka, värdera och kritiskt granska information från olika källor och medier i digital och annan form i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Fördjupad källkritik och källtillit i samhällsvetenskapligt arbete.

Betygskriterier*Betyget E*

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **enkla** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **godtagbar** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **enkla** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **utvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **utvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om samhällets organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt om demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt för **välutvecklade** resonemang om hur sådana frågor påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven undersöker och diskuterar samhällsfrågor med **mycket god** samhällsvetenskaplig underbyggnad.

Eleven använder samhällsvetenskapliga metoder för att hantera information som rör samhällsfrågor och drar **välutvecklade** slutsatser om olika källors trovärdighet och användbarhet.

Svenska som andraspråk

Kärnan i ämnet svenska som andraspråk är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka och utforska sin personlighet och med hjälp av skönlitteratur, sakprosatexter och olika typer av medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv. Ämnet ska bidra till att eleverna stärker sin flerspråkighet och tillit till sin egen språkförmåga.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva. Undervisningen ska också syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket och om skönlitteratur. Undervisningen ska bidra till elevernas bildning. Det innebär att den ska stimulera elevernas läsinträsse, personliga utveckling och vilja att söka ny kunskap. Undervisningen ska även bidra till att eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhället genom att utveckla deras förmåga att påverka demokratiska beslutsprocesser samt att göra underbyggda ställningstaganden och bemöta andras åsikter.

Eleverna ska ges rikligt med tillfällen att tala och samtala samt skriva olika typer av texter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla de färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation som behövs som samhällsmedborgare samt för arbetsliv och studier.

Samhällets informationsflöde gör det angeläget att förhålla sig kritiskt reflekterande till hur och i vilka syften språket används samt att kunna söka, sovra och kritiskt granska information. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att sammanställa och kritiskt granska innehåll i olika texter samt att värdera deras relevans och tillförlitlighet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa och kommunicera i en digital textvärld. I detta ingår att använda digitala verktyg och medier för lärande, kommunikation, och samarbete.

Eleverna ska genom undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att läsa, analysera, diskutera och skriva om skönlitteratur och sakprosa. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Undervisningen ska utgå från ett andraspråksperspektiv och möta de behov som är förknippade med andraspråksutveckling. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett rikt och funktionellt andraspråk samt utveckla strategier som främjar språkutvecklingen. Vidare ska undervisningen synliggöra och dra nytta av elevernas flerspråkighet och ge eleverna möjlighet att reflektera över flerspråkigheten som en resurs i skolan och i samhället. Med utgångspunkt i sina språkliga erfarenheter, och genom att jämföra det svenska språket med

andra språk som eleven kan, ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om släktskapsförhållanden mellan språk och om olika typer av språklig variation.

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang samt normer för språkriktighet.
- Förmåga att läsa och kritiskt granska sakprosa samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om skönlitteratur.
- Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur, sätta skönlitterära verk i ett sammanhang samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Nivåer i ämnet

Svenska som andraspråk, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Svenska som andraspråk, nivå 2, 100 poäng.

Svenska som andraspråk, nivå 3. 100 poäng.

Svenska som andraspråk, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på anpassning till sammanhang, syfte och mottagare. Manuskrivande och hjälpmedel för att stödja muntliga framställningar. Strategier för att lyssna med olika syften samt att ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i olika typer av samtal. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen. Svenska språkets uttal.
- Skriftlig framställning av olika typer av texter för kommunikation, lärande och reflektion, däribland argumenterande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i olika typer av texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning. Citat- och referatteknik.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Strategier för att läsa och samtala om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.

- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitteratur ur genrerna epik, lyrik och dramatik författade av såväl kvinnor som män. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Orientering om litterära epoker.
- Centrala motiv, berättarteknik och stildrag i fiktivt berättande.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan. Hur flerspråkighet kan främjas och utvecklas. Språkinlärastrategier för andraspråsutveckling. Att använda språkliga strategier för olika situationer och för olika syften. Reflektion över den egna strategianvändningen och språkinläringen.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett strukturerat sätt tala om språkets uppbyggnad samt diskutera språkriktighetsfrågor.
- Språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språkvariationen hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt och identitet kan komma till uttryck i språkanvändningen.
- Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk.

Svenska som andraspråk, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntliga utredande och argumenterande framställningar i olika sammanhang, för olika syften och för olika mottagare. Retoriska verktygsmedel. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i olika typer av samtal. Svenska språkets uttal och uttalets betydelse för ändamålsenlig kommunikation.
- Skriftlig framställning av argumenterande och utredande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i argumenterande och utredande texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Strategier för att läsa och samtala om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor. Citat- och referatteknik.

- Läsning av, samtal om och analys av skönlitterära texter författade av såväl kvinnor som män. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Fördjupning i någon litterär epok samt skönlitteraturens relation till förhållanden och idéströmningar i samhället, historiskt och i nutid.
- Skönlitterära verknytningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan.
- Analys av svenska språkets uppbyggnad i olika typer av texter. Hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkinlärastrategier för andraspråksutveckling. Reflektion över den egna språkinläringen, med tonvikt på strategier för att stärka andraspråksutveckling. Faktorer som främjar utveckling av flerspråkighet.
- Språkförhållanden i Sverige. Språklagstiftning, däribland de nationella minoritetsspråkens, invandrarpråkens och teckenspråkets ställning.
- Flerspråkighet och dess betydelse för individ och samhälle.

Svenska som andraspråk, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga framställningar i formella sammanhang, till exempel samtal i seminarieform och argumentation i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntlig framställning i formella sammanhang. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och debatter.
- Kritisk granskning av och reflektion över retoriken i muntliga framställningar i olika sammanhang, till exempel i politiska tal och debatter.
- Svenska språkets uttal och uttalets betydelse för ändamålsenlig kommunikation i formella sammanhang.
- Skriftlig framställning av texter av vetenskaplig karaktär som behandlar någon aspekt av svenskämnet. Struktur och språkliga drag i texter av vetenskaplig karaktär.
- Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av texter av vetenskaplig karaktär.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av skönlitterära texter författade av såväl kvinnor som män. De skönlitterära texternas relation till de historiska och kulturella sammanhang de

- tillkommit i. Strategier för att läsa och samtala om skönlitteratur. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Svenska språkets ordförråd och struktur. Jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk som eleven kan. Språkinlärastrategier för andraspråksutveckling. Reflektion över den egna språkinläringen, med tonvikt på strategier för att stärka andraspråksutveckling. Släktskapsförhållanden mellan språk och språkförändringar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **i huvudsak** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **enkla** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **godtagbart** sätt anknyter till det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om skönlitteratur samt för **enkla** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **enkla** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **väl** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **utvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **utvecklade** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **utvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven skriver olika typer av texter med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **mycket väl** skriftspråkets normer för språkriktighet. Elevens språk kan innehålla andraspråksdrag i en utsträckning som inte hindrar den muntliga och skriftliga kommunikationen.

Eleven läser sakprosa samt för **välutvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **välutvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa **och lägger till relevanta perspektiv**. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **välutvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade och nyanserade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Svenska

Kärnan i ämnet svenska är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka och utforska sin personlighet, och med hjälp av skönlitteratur, sakprosatexter och olika typer av medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva. Undervisningen ska också syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket och om skönlitteratur. Undervisningen ska bidra till elevernas bildning. Det innebär att den ska stimulera elevernas läsintresse, stärka deras tilltro till sin egen språkliga förmåga samt främja personlig utveckling och viljan att söka ny kunskap. Undervisningen ska även bidra till att eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhället genom att utveckla deras förmåga att påverka demokratiska beslutsprocesser samt att göra underbyggda ställningstaganden och bemöta andras åsikter.

Eleverna ska ges rikligt med tillfällen att tala och samtala samt att skriva olika typer av texter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla de färdigheter i muntlig och skriftlig kommunikation som behövs som samhällsmedborgare samt för arbetsliv och studier.

Samhällets informationsflöde gör det angeläget att förhålla sig kritiskt reflekterande till hur och i vilka syften språket används samt att kunna söka, sovra och kritiskt granska information. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att sammanställa och kritiskt granska innehåll i olika texter samt att värdera deras relevans och tillförlitlighet. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa och kommunicera i en digital textvärld. I detta ingår att använda digitala verktyg och medier för lärande, kommunikation och samarbete.

Eleverna ska genom undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att läsa, analysera, diskutera och skriva om skönlitteratur och sakprosa. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om skönlitteratur samt förmåga att sätta litterära verk och författarskap i ett sammanhang. Undervisningen ska lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde och stimulera eleverna att använda skönlitteratur, teater, film och andra medier som källa till förståelse av egna och andras erfarenheter och livsvillkor. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. På så sätt ska undervisningen utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språkets utveckling och uppbyggnad samt om släktskapsförhållanden mellan språk och olika typer av språklig variation. Vidare ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande.

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med anpassning till syfte, mottagare och sammanhang samt normer för språkriktighet.
- Förmåga att läsa och kritiskt granska sakprosa samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om skönlitteratur.
- Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur, sätta skönlitterära verk i ett sammanhang samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Nivåer i ämnet

Svenska, nivå 1, 100 poäng, som bygger på kunskaper från grundskolan eller motsvarande.

Svenska, nivå 2, 100 poäng.

Svenska, nivå 3, 100 poäng.

Svenska, nivå 1, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på anpassning till sammanhang, syfte och mottagare. Manusskrivande och hjälpmedel för att stödja muntliga framställningar. Att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen. Grunderna i den retoriska arbetsprocessen.
- Skriftlig framställning av olika typer av texter för kommunikation, lärande och reflektion, däribland argumenterande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i olika typer av texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning. Citat- och referatteknik.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitteratur ur genrerna epik, lyrik och dramatik, författade av såväl kvinnor som män. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Orientering om litterära epoker.
- Centrala motiv, berättarteknik och stildrag i fiktivt berättande.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett strukturerat sätt tala om språkets uppbyggnad samt diskutera språkriktighetsfrågor.

- Språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språkvariationen hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt och identitet kan komma till uttryck i språkanvändningen.
- Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk.

Svenska, nivå 2, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntliga utredande och argumenterande framställningar i olika sammanhang, för olika syften och för olika mottagare. Retoriska verkningsmedel.
- Skriftlig framställning av argumenterande och utredande texter och kreativt skrivande. Struktur och språkliga drag i argumenterande och utredande texter. Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Läsning av och samtal om sakprosa. Produktion av texter som anknyter till läst sakprosa.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitterära texter ur genrerna epik, lyrik och dramatik från Sverige och olika delar av världen, författade av såväl kvinnor som män. Dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Fördjupning i några litterära epoker samt skönlitteraturens relation till förhållanden och idéströmningar i samhället, historiskt och i nutid. Några författarskap från olika tider och från olika delar av världen.
- Skönlitterära verkningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Analys av svenska språkets uppbyggnad i olika typer av texter. Hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkförhållanden i Sverige och övriga Norden. Språklagstiftning, däribland de nationella minoritetsspråkens, invandarspråkens och teckenspråkets ställning. Dialekter.
- Flerspråkighet och dess betydelse för individ och samhälle.

Svenska, nivå 3, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i nivån ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga framställningar i formella sammanhang, till exempel samtal i seminarieform och argumentation i och inför grupp. Tillämpning av den retoriska arbetsprocessen för att planera och genomföra muntlig framställning i formella sammanhang.
- Kritisk granskning av och reflektion över retoriken i muntliga framställningar i olika sammanhang, till exempel i politiska tal och debatter.
- Skriftlig framställning av texter av vetenskaplig karaktär som behandlar någon aspekt av svenskämnet. Struktur och språkliga drag i texter av vetenskaplig karaktär.
- Skriftspråkets normer för språkriktighet och vilka språkliga egenskaper som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Citat- och referatteknik.
- Läsning av, samtal om och analys av texter av vetenskaplig karaktär.
- Informationssökning och värdering av information från olika typer av texter. Sammanfattning och kritisk granskning av texter från olika typer av källor.
- Läsning av, samtal om och analys av samtida och äldre skönlitterära texter ur genrerna epik, lyrik och dramatik från Sverige, övriga Norden och olika delar av världen, författade av såväl kvinnor som män. Jämförande analys av litterära verk från olika tider och deras relation till de historiska och kulturella sammanhang de tillkommit i. Produktion av texter som anknyter till läst skönlitteratur.
- Litteraturvetenskapligt grundad analys av berättarteknik och litterära verknytningsmedel med användning av litteraturvetenskapliga begrepp.
- Svenska språkets historiska utveckling, jämförelser av originaltexter från olika tider, släktskapsförhållanden mellan det svenska språket och andra språk samt språkförändringar.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven kommunicerar muntligt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven skriver olika typer av texter med **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven följer i **huvudsak** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **enkla** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **godtagbart** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om skönlitteratur samt för **enkla** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **enkla** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **godtagbar** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget C

Eleven kommunicerar muntligt med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven skriver olika typer av texter med **god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven följer **väl** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **utvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **utvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **utvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.

Betyget A

Eleven kommunicerar muntligt med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang.

Eleven skriver olika typer av texter med **mycket god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer **mycket väl** skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven läser sakprosa samt för **välutvecklade** resonemang om texternas innehåll, relevans och tillförlitlighet. Vid läsning av sakprosa visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som på ett **välutvecklat** sätt lyfter fram huvudtanken i det lästa **och lägger till relevanta perspektiv**. Eleven gör relevanta referenser i egna texter samt tillämpar regler för citat- och referatteknik.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur samt för **välutvecklade** resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.

Eleven läser och gör **utvecklade och nyanserade** analyser av skönlitteratur. Vid läsning av skönlitteratur visar eleven **mycket god** läsförståelse samt skriver egna texter som anknyter till det lästa.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om det svenska språket och språkanvändning.